

Tania Kambouri

Policistka volá o pomoc

Problém s integrací nelze vyřešit na ulici

Dennodenně se policistka Tania Kambouri účastní v jednom z německých sociálních ohnisek policejních výjezdů. Z první ruky popisuje své zkušenosti, prohlubující se neúctu, narůstající násilí a potíže při kontaktu především s mužskými migranty.

"Chceme přece být vždy politicky korektní a hlavně se nenechat vyprovokovat... Mně je každopádně otevřené hledí milejší než pokrytectví."

Muž turecké národnosti, který přivolal policii, aby mu pomohla, se rozčlilil: Co tu ale chce tahle "policajtská coura"? Žena přece nemá právo mu cokoli říkat. Trval na tom, aby mu policejní služebna poslala mužské policisty...

Policisté se při výjezdech stále častěji setkávají s podobnou neúctou a urážkami. Fyzické útoky už dávno nejsou zvláštností. Jako policistka a žena řeckého původu je Tania Kambouri vystavena agresi na ulici hned v trojím ohledu. Ale teď se rozhodla bránit: "Vložím ruku do toho vosího hnízda, i když si uvědomuji, jak je to výbušné téma,"

Autentická zpráva z každodenního policejního života. Arnold Plickert, policejní odbory, Severní Porýní-Vestfálsko.

Tania Kambouri se narodila v roce 1983 v Bochumi jako dítě rodiny pocházející z Řecka. Jako policejní komisařka se tam dnes věnuje i práci pochůzkářky a dopravní policistky. Svůj protest proti narůstajícímu počtu slovních i fyzických útoků na ni samotnou i její kolegy zformulovala na podzim roku 2013 ve čtenářském dopisu pro odborářský časopis *Deutsche Polizei*. Ohlas byl nevídaný - stovky kolegů podpořily její příspěvek a povzbuzovaly ji, aby se nebála vyjít se svou kritikou na veřejnost. Touto knihou Tania Kambouri jejich žádost splnila.

Předmluva

Operační středisko mě s kolegyní poslalo do městské čtvrti Hamme v Bochumi. Jako dítě jsem v té oblasti strávila hodně času, setkávala se tam s kamarády na hraní - ale dnes tam jdu, jen když musím. Malé starousedlé obchody se postupně zavíraly, s celou čtvrtí to šlo během let z kopce. Každý, komu se naskytla možnost, se přestěhoval na lepší adresu nebo zmizel z tohoto města. Městská část Bochum-Mitte, to není zrovna lákavá oblast. Už v mém dětství tu žila spousta cizinců, hlavně Turků. Samozřejmě i mezi námi dětmi občas docházelo k pranicím a jednou se do mě dokonce pustila parta tureckých dětí kvůli mému jízdnímu kolu; tehdy to byl ovšem jen ojedinělý případ. Ale na tak vzdálenou minulost jsem při našem policejním zásahu vůbec nepomyslela - to jsou jen vzpomínky, které se vynořují při psaní. Když se v této městské čtvrti ocitnu dnes, jde často o mnohem horší záležitosti.

Jakýsi muž vytočil tísňovou linku a prosil o pomoc. Tvrdil, že si všiml na jednom balkoně nějakých osob, nebylo ovšem jasné, co přesně tam dělaly nebo co jim vlastně volající vyčítá. A upřímně řečeno, ani my jsme nepřišly na to, jak a s čím bychom mohly tomu muži pomoci. Už na nás čekal, když jsme odbočily do postranní uličky a zastavily na protější straně. Jakmile nás spatřil, zamával a okamžitě zvýšil hlas: "Proč parkujete naproti? Já jsem tady, tak snad hnete zadkem."

Neznámý byl nepochybně velmi rozčilený. Netrvalo dlouho a společně s kolegyní jsme zjistily, že se nezlobí třeba proto, že by se mu stalo něco ošklivého, ale z úplně jiného důvodu: Policie byla tak nestoudná, že k němu poslala dvě ženy. Vyšlo najevo, že jde o tureckého spoluobčana.

Upozornila jsem ho, že by s námi policistkami měl mluvit trochu zdvořileji, jestliže od nás potřebuje pomoc. Jeho odpověď: "Odejděte, já vaši pomoc nepotřebuju!"

V takových případech se vždy obtížně zvažuje, kde se v rámci vyžadované přiměřenosti našich opatření už překračuje odpovídající hranice, avšak v daném případě to bylo jednoznačné: Ten muž nám nechtěl říct, proč zavolal policii, a nereagoval na naše otázky. Proto jsme se rozhodly odjet, ale nedaleko jsme zase zastavily, kdyby si to náhodou ještě rozmyslel a záležitost pro něho byla přece jen důležitější než mrzutost, že jde o dvě uniformované ženy. Jen co jsem případ nahlásila operačnímu stanovišti, zatelefonoval tam muž podruhé a požadoval, aby k němu vyjeli policisté, nikoli policistky; ti prý odvedou lepší práci.

Uvědomuji si, že taková scénka může na laika postrádajícího vhled do každodenní policejní práce a do toho, co tomuto výjezdu předcházelo, působit na první pohled podivně: Na jedné straně člověk v úzkých, o pomoc volající turecký spoluobčan, na druhé straně bezcitná, možná dokonce rasistická německá policie. Ve skutečnosti nás právě takové výjezdy frustrují pravděpodobně ještě víc než "volající o pomoc", kterým tak jenom znovu a znovu potvrzujeme jejich archaický pohled na svět. Podobné policejní zásahy se pro mě stále více stávají běžnou rutinou. Přitom v žádném případě nejde o nic normálního - dochází při nich totiž k překračování hned několika hranic najednou: žádný respekt k ženám, policii ani ke státu, ve kterém žijeme. Jestli před několika lety šlo o jednotlivé případy, které u mě a mých kolegů vyvolávaly jen nevěřící vrtění hlavou a rozčilení, bereme je dnes na vědomí asi jako předpověď počasí. Smutný každodenní život, a to nejen v Bochumi.

Popsaný případ nepředstavuje ani zdaleka to nejhorší, jde jen o slušný průměr. Vybrala jsem ho úmyslně, protože nyní mi nejde o nejsenzáčnější kriminální případy v mé kariéře, ale o to, co každý den prožívám a pozoruji ve službě (i v soukromém životě), přesněji řečeno, co *musím* prožívat a pozorovat. Musím vás předem varovat: Nenaskytá se nám tu zrovna hezký

obrázek. Je - a v tom nejlepším případě - zneklidňující, zčásti i znepokojivý. A obávám se, že lepší to nebude; rozhodně se to nezlepší samo od sebe.

Nikoli nadarmo se tato kniha nazývá *Policistka volá o pomoc*: Narůstající bezohlednost a agresivita v našich městech je nepřehlédnutelná. A nelze zavírat oči před skutečností, že přitom mimořádně vynikají delikventní (Jako delikventní se neoznačují pouze osoby páchající trestné činy v užším slova smyslu, jinak by to z ryze právního pohledu nezahrnovalo například trestně neodpovědné děti. Jsou proto míněny všechny osoby, které se chovají nenáležitě nebo jejichž chování naplňuje jiné trestně právní charakteristiky.) osoby s migračním zázemím (Z definice je migrační zázemí chápáno jako klasifikační kritérium pro skupinu obyvatelstva nebo jednotlivé osoby, které po roce 1949 imigrovaly do Spolkové republiky, případně se jedná o potomky těchto přistěhovalců, tedy i potomky v druhé, třetí a všech dalších generacích.), především mladíci z muslimských zemí. To rozhodně není paušální odsuzování, a už vůbec ne rasistický předsudek na základě původu nebo víry, ale jde zkrátka o skutečnost, že některé skupiny obyvatelstva jsou u určitých příznaků chování a trestných činů zastoupeny nápadně hojně. V této knize tudíž často půjde o lidi mající své rodinné kořeny v Turecku nebo na Blízkém východě a převážně ovlivňované islámem. Svou roli tu budou hrát i Východoevropané, Sintí a Romové. Trestných činů se samozřejmě dopouštějí i občané bez migračního zázemí. První otázka proto vždy zní, proč k trestnému činu došlo a jak se mu dá v budoucnu zabránit. A bude-li migrační zázemí při zodpovězení této otázky významné, zmíním se o něm. Pak by totiž podle mého názoru nemělo být zamlčováno nebo podceňováno.

Nejen že bezohlednost a agresivita jednoduše narůstají - tvrdím dokonce, že realitou našich ulic se stále více stává archaické právo silnějšího. V Bochumi existují oblasti, kam se my jako policie při mnohých výjezdech, zvláště v určitou denní dobu, už nedostavujeme v jednom jediném voze - ovšem za předpokladu, že nám to dovolují personální a technické kapacity. Často se sami jako policisté vystavujeme nebezpečí, protože se na místo dostáváme v nedostatečném počtu zásahových vozidel. Mnozí z mých kolegů už zažili probodané pneumatiky i horší útoky - výjimkou nebylo ani použití střelných zbraní.

A to, co píšu o Bochumi, platí samozřejmě stejným způsobem pro mnohá jiná německá velkoměsta. Zprávy kolegů to pravidelně potvrzují. A protože už několik let stále více lidí opouští venkovské lokality a města se pořád rozrůstají, ukazují nám naše velkoměsta už dnes nejpodstatnější slabiny zítřka - a to nejen s ohledem na spotřebu energie, infrastrukturu a mobilitu, ale především s důrazem na téma integrace.

Mou tíživostí je proto poukazovat na zlořády, které mi jako policistce i zcela běžné řadové občance už celé roky připadají stále nápadnější, vadí mi a zneklidňují mě. Přitom se dotknu (jinak to nejde) nejméně bolestivé rány, i když si uvědomuji, že hrana, na které se pohybují, je občas velmi tenká, zvláště u tohoto tématu. Mnozí moji německí kolegové mi potvrzují, že si často nedovolí veřejně kritizovat chování lidí s migračním zázemím. Právě v Německu by to bylo velmi rychle vykládáno jako nepřátelství k cizincům nebo islámofobie. Takže se o tom raději mlčí. Mně však, jak už bylo řečeno, nejde o provokaci, a už vůbec ne o podněcování všeobecného odporu nebo paušální odsuzování jednotlivých skupin obyvatelstva. Narodila jsem se a vyrostla jsem v Německu a jsem Řekyně, mám dvojí státní občanství. S averzí vůči cizincům a rasismem nemám nic společného. To je naopak to nejhorší, co si dovedu představit - vím, o čem mluvím, protože jsem to sama zažila na vlastní kůži, a to z nejrůznějších stran.

Uvedené téma mi proto mimořádně leží na srdci - nejde mi o mě samotnou, jde mi o věc. A protože jako žena, policistka a člověk s řeckým migračním zázemím spojuji tři perspektivy, a tudíž mám vhléd do věcí, které mnohým jiným občanům zůstávají utajené, považuji téměř za svou povinnost o této záležitosti promluvit. V neposlední řadě i proto, že podle mé vlastní zkušenosti si mnozí moji spoluobčané vůbec neuvědomují, co všechno se kolem nich děje. Jako policistka vidím dnes a dennodenně věci, které si četní spoluobčané nedokážou představit. Právě pro pochybné vývojové tendence může policie se svými zkušenostmi s problémovými oblastmi fungovat jako seismograf. Často včas rozpoznáme, co většina obyvatelstva dosud vůbec netuší.

Proto bych v této knize chtěla své poznatky, právě ve vztahu k naléhavým otázkám integrace, sdílet s veřejností.

Řadoví obyvatelé nemohou mnohé věci vidět - a ostatní je vidět *nechtějí*. Vzhledem k tomu, že tato "slepota" je část pojednávaného problému, nebudu se věnovat pouze migrantům, ale i politice, soudnictví a policii, stejně jako společnosti jako celku. Nadále už nikdo nesmí zavírat oči před skutečností: Není to problém "těch druhých", ať se tím má na mysli cokoli.

Dnes už to nejsou pouze jednotlivé případy, které dělají těžkou hlavu mně a mým kolegům. Kdyby to tak bylo, otázku viny bychom pravděpodobně velmi rychle objasnili. Ne, rýsují se obrysy širšího, zásadnějšího vývojového trendu, který ovlivňuje celou společnost. Ani v nejmenším nepřeháním, když tvrdím, že se vytvořily paralelní společnosti s pevnými strukturami, které se dnes už nedají snadno rozpustit. My - tím myslím společnost, policii, soudnictví a v neposlední řadě politiku - jsme tak dlouho nečinně přihlíželi, že už nám dnes zčásti nezbyvá nic jiného než nadále nečinně přihlížet, nebudeme-li rychle a důsledně jednat. Úvodem popsany případ je jen jeden příklad z mnoha. Jde o smutnou pravdu: Dokonce jako policistka musím na vlastní kůži prožívat, že v určitých situacích jsme stále bezmocnější. I o takových situacích vás budu otevřeně a upřímně informovat.

Dvě vývojové tendence jsou v posledních letech mimořádně očividné. Zaprvé - naše klientela je pořád mladší - problém tedy časem nemizí, právě naopak, zapouští kořeny a rozšiřuje se. Zadruhé, nezbyvá než konstatovat, že potíže nepřibývají jen v kvantitativním ohledu, ale narůstá i jejich intenzita. Jestliže úvodem zmíněný výjezd byl ještě téměř neškodný případ neúcty, vybíjejí se mnohé konflikty stále výbušněji - podle mých osobních zkušeností především u delikventních osob z muslimského kulturního okruhu. Kdykoli hrozí eskalace situací, dokonce i u nejmenších podnětů, a to naprosto většinou nepředvídatelně.

Jistě, mohli byste namítnout, že to všechno patří k povolání policistky. Avšak nepřístojnosti v posledních letech se na určitých místech rozmohly natolik, že je nejvyšší čas něco změnit. Je dokonce nejvyšší čas změnit *něco zásadního*. Pokud to zanedbáme a místo toho se i nadále necháme oslepovat sociálními romantikami a kulturními relativisty, bude naše společnost podrobena vnitřní zkoušce pevnosti. Nechápejte to polemicky ani populisticky, vždyť napětí mezi migranty, uprchlíky a domácím obyvatelstvem je celosvětově jedna z největších sociálních a politických výzev, zvláště když se do hry dostávají ještě náboženské pohledy na svět.

Jde o globální fenomén, který se samozřejmě rýsuje i u nás; koneckonců už celá desetiletí jsme přistěhovaleckou zemí. Vidím (v neposlední řadě na základě vlastního migračního zázemí) velké rozměry této problematiky, ale jako úplně normální policistku a občanku Německa mě přirozeně zaměstnává hlavně to, jakou podobu to nabývá přímo před našimi domovními dveřmi. Proto moje kniha směřuje jako výzva ke všem, kteří žijí v této zemi: spoluobčanům, migrantům, politikům, policistům, soudcům, učitelům, rodičům, dětem, novinářům, zástupcům sdělovacích prostředků, pracujícím, lidem bez práce, věřícím a ateistům, stručně řečeno, k celé společnosti a společnosti jako celku. Nemá cenu donekonečna předávat Černého Petra dalším a dalším skupinám ("To zavinili migranti", "To zavinila policie", "To zavinila politika", atd.)

Můj pohled je samozřejmě určován osobními zážitky policistky, především od té doby, co pracuji jako pochůzkářka v Porúří. Není to jen oblast s největší hustotou obyvatelstva - zde také žije nejvíc migrantů z celého Německa. To, co tam dennodenně prožívám v podobě nadávek, urážek a kriminálního chování vůči uniformovaným úředníkům, ženám a zcela všeobecně -, nabylo, míry, kterou už déle nemohu a nechci akceptovat.

Jde tedy především o obecně rozšířenou neúctu, která se z mého pohledu rozšiřuje na mnoha místech. Vyplývají z ní však důsledky, které se už týkají společnosti jako celku. A proto se v dalším kroku jedná o pohrdání ústavou a lidskými právy, paralelní struktury, které jsou ve všech ohledech soběstačné, ztracenou vůli k integraci, ale i o záměrné přehlížení, potlačování, ignorování a bezmocnost. Chci, abychom proti tomu něco podnikli, protože jinak se to ještě

zhorší. Nemám v úmyslu se zkrátka jen vyplakat a zbavit se frustrace. Naopak, chtěla bych přispět k tomu, abychom si jasně promluvili o problému, který mnohé lidi děsí, pojmenovali jeho příčiny a přispěli ke společnému řešení ku prospěchu všech.

Právě z tohoto důvodu jsem si už zjednala trochu prostoru tím, že jsem napsala čtenářský dopis do *Deutsche Polizei*, časopisu policejních odborů. To bylo v říjnu 2013, dopis pak vyšel v listopadovém čísle (v doslovném znění ho najdete v příloze) - takže zhruba dva roky před německým vydáním této knihy. Zpětná vazba byla mohutná, moje poštovní schránka doslova přetékala, reakce kolegů od pobřeží Severního moře až k úpatí Alp vyzněly z 99 % pozitivně a doslova z nich bylo cítit úlevu: Konečně někdo mluví na rovinu a nebojí se nepřikrášlené pravdy. Mnozí moji němečtí kolegové si totiž netroufají zaujmout jasné a jednoznačné stanovisko nebo se vůbec alespoň nějak vyjádřit k tématu "delikventní osoby s migračním zázemím", protože se obávají, že budou společensky stigmatizováni a oceňováni jako rasisti. Takzvaná *political correctness* se v daném ohledu nepochybně změnila na kouli u nohy - nejen pro policisty, ale pro ně zřejmě v mimořádné míře.

Mnozí moji kolegové pocítili o to větší úlevu, že jsem jako Řekyně mohla vložit prst do této rány, aniž bych se přitom dostala do podezření, že chci šířit myšlenky nepřátelské vůči cizincům. Problematika "delikventní osoby s migračním zázemím" představuje totiž nejen u policie, nýbrž v celé společnosti a politice i ve sdělovacích prostředcích nikoli teprve od doby Pegidy nebo atentátů v Paříži a Kodani sud s prachem.

Přitom mi nejde jen o tragické extrémní případy, jako byla dvojnásobná vražda v rámci vlastního systému spravedlnosti, kterou spáchali Afghánci přímo u Zemského soudu ve Frankfurtu nad Mohanem, nebo téměř k smrti umlácený důchodce v Mnichově, který v metru upozornil dva mladé muže (Řeka a Turka) na zákaz kouření, či smrt studentky Tugce na parkovišti u McDonald's v Offenbachu; všechny tyto kauzy vyvolaly velký mediální zájem. Nejde mi ani o hrozbu atentáty od různých extremistů, ať už jsou islamistického, levicově radikálního nebo pravicově radikálního zabarvení jako NSU. Jedná se mi především o mnoho velkých i malých činů, při nichž většina z nás prostě odvrací zrak, protože s nimi nechceme mít nic společného. Právě tohle jsou skutky, které neustále podkopávají poslední zbytek pocitu pospolitosti, a to ještě víc než srovnatelně vzácné násilné výtržnosti. V jejich důsledku alespoň krátkodobě vzplane debata o občanské statečnosti, solidaritě a lásce k bližnímu. Nemyslím to ani trochu cynicky: Každá jednotlivá oběť je příliš vysoká cena za příliš krátké okamžiky zachování klidu - než zase všechno bude pokračovat jako obvykle.

Kvůli mému dopisu čtenářům mě policejní odbory pozvaly na veřejnou diskuzi v rámci Zemského dne delegátů v Dortmundu. Tam jsem počátkem dubna 2014 kromě jiných v přítomnosti svého nejvyššího nadřízeného, ministra vnitra Severního Porýní-Vestfálska Ralfa Jägera, düsseldorfského policejního prezidenta Norberta Wesselera a zemského a zastupujícího spolkového předsedy policejních odborů Arnolda Plickerta vyjádřila svůj kritický pohled a zkušenosti s problematikou "násilí proti policistům" - takřkajíc na nejvyšším místě. Od té doby mě už začaly podstatně víc vnímat sdělovací prostředky - mnohem víc než při zveřejnění mého dopisu zhruba před půlrokem. Téměř všechny spolkové a mnohé regionální noviny psaly o mém "výbušném dopisu", který se dočkal zmínky i v televizi, například v pořadu *Hart aber fair*. O veřejný zájem bylo každopádně postaráno. Pod titulky jako "Policistka volá o pomoc", "Bratr, nebo zrádce" či "Ztrácíme moc a respekt" se psalo o mém dopisu, stejně jako o 450 kolezích, kteří mi při veřejné diskuzi bouřlivě tleskali. Ministr vnitra Jäger mi vyjádřil podporu a s ohledem na poměry, které jsem vylíčila, i politování: "Rozumím dobře této kolegyni." A znovu tatáž reakce jako při zveřejnění mého dopisu čtenářům; četní kolegové mi blahopřáli k veřejnému vystoupení: "Konečně to někdo řekl nahlas."

Takže se svým "výkřikem" jsem se zase tolik nespletla. Od nadřízené pře vedoucího inspektorátu až po bochumskou policejní prezidentku jsem se dočkala ve své záležitosti podpory.

Samozřejmě to nebylo, protože jsem dopis čtenářům s nikým předem nekonzultovala. A vzhledem k pozdvižení, které jsem způsobila, jsem si zachovávala optimismus, že jsem podnítila změnu k lepšímu.

S veškerou trpělivostí pro změnové procesy, které se samozřejmě nikdy neodehrávají ze dne na den, jsem však musela konstatovat: Dodnes se nic nezměnilo. Nula. Mnoho povyku... pro nic!

Já se ale zase tak rychle nevzdávám. Ne, nezařadím se do houfu rezignovaných jedinců vyznávajících motto "Nedá se nic dělat". Místo toho se touto knihou nyní znovu pokouším něco rozhybat a jsem vděčná, že mi nakladatelství Piper Verlag nabídlo takovou příležitost. V neposlední řadě mi mnoho kladných dopisů od profesních kolegů poskytlo sílu k tomu, abych se uvedeného kroku odvážila. Člověk se totiž jen obtížně zbavuje dojmu, že četní policisté se už nacházejí na prahu totální rezignace, protože jsou vnitřně zrceni bojem o respekt (o více respektu). Domnívám se, že (už) bychom si neměli nechat všechno líbit - nejen jako policisté, ale především jako společnost. To by bylo osudové znamení pro všechny obyvatele naší země.

Mohla bych se vsadit, že přímo ve vás jsem taky otevřela pár "škatulek", když jste si přečetli první řádky této předmluvy: žena, migrační zázemí, policie... no jistě, to přece děláme všichni. V chaotické změti informací, které nás neustále zaplavují, se pokoušíme nějak udržet krok, a tak se náš mozek přehrabuje, aniž bychom to mohli nějak zásadně ovlivnit, ve své velkokapacitní paměti a hledá srovnatelné vzpomínky, zážitky a obrazy. Podvědomě zařazujeme lidi, tvrzení a události - jako policistce, která se musí dennodenně rychle rozhodovat, je mi to víc než důvěrně známé. A proto také vím, že se ve vás otevřely první škatulky ještě dřív, než jste vůbec podívali na první stránku této předmluvy: fotografie na obálce, název knihy, její podtitul, moje jméno, problematika...

Ačkoli na jedné straně je takové automatické škatulkování přirozené i přínosné (právě když je situace podezřelá a napjatá, v policejním žargonu mluvíme o "riziku z prodlení"), jsou na druhé straně klišé, předsudky a nepodložená mínění velmi nebezpečné, protože zabraňují v myšlení tam, kde by to bylo nanejvýš vhodné. Uvědomuji si, že se s takovými výroky jako "delikventní osoby s migračním zázemím jsou v Německu velký problém" dotýkám ožehavého tématu. To, že člověk může něco takového rychle pustit jedním uchem sem a druhým tam, bylo jasné i dříve než před Sarrazinovou debatou o takovém nesmyslu, jako je údajná dědičnost inteligence. Proto jsem dlouho a zevrubně uvažovala, jestli se mám skutečně odvážit dalšího kroku na veřejnost - ačkoli jsem neměla sebemenší pochybnost o správnosti svých pozorování a požadavků. Jestli se leckterému migrantovi nelíbí být konfrontován s uniformovanou ženou, jak asi takový jedinec zareaguje, jestliže tatáž žena vyjádří svůj kritický názor v knize? A už vůbec nemluvě o sociálně romantických stoupencích nekritického multikulturního zaměření, kteří hned při prvním náznaku pochybností větří islámofobii a nenávisť vůči cizincům.

Tato rizika si tedy uvědomuji a z celé duše doufám, že moje kniha nebude nesprávně pochopena jako šíření klišé, nebo dokonce předsudků proti muslimům, migrantům a mužům. Jen proto, že se neobávám důsledků jako mnozí, kteří raději ani neceknu, než aby vyslovovali nepohodlné pravdy, se nenechám naverbovat do takových hnutí jako Pegida nebo stran typu AfD. Jde mi o to, abych upozorňovala na zlořády, a to jasně a nepokrytě - přesně tak, jak je každý den prožívám. Jde mi o to, abych pojmenovala pachatele a viníky - a přinejmenším v budoucnu tak zabránila dalším obětem. Zpočátku to nespíš bude pro mnohé zúčastněné dost nepohodlné. Jsem však přesvědčena o tom, že se to vyplatí, a to všem. Čím déle budeme vyčkávat a mlčet, tím víc toho budeme muset napravovat.

Sporné téma integrace - kde skutečně eskalují problémy

Většinu zde žijících migrantů tvoří tvrdě pracující lidé. Vzorně se integrovali, respektují zemi, zákony, pravidla a normy, aniž by přitom popírali vlastní původ a identitu. Tak by to také mělo být. Každý by měl stát za svým původem, ať už přišel z jakékoli země. Jsem hrdá na to, že jsem Řekyně. Miluji svůj původ - ale se stejným citovým zaujetím, stejně jako většina zdejších migrantů, jsem částí Německa. Obojí ke mně patří.

Úspěšná integrace většinou zůstává nenápadná. Když všechno proběhne hladce a nedochází k výtržnostem a atentátům a nevyskytují se palcové titulky a mimořádné televizní a rozhlasové relace, nikdo si ničeho nepovšimne. A hned na počátku této kapitoly bych ráda konstatovala, že v Německu nemáme problémy s převážnou většinou migrantů; mnozí z nich se integrovali do značné míry, nebo dokonce velmi dobře. Nezažíváme s nimi mrzutosti ani potíže - každopádně ani víc, ani míň než se zdejším původním obyvatelstvem. Toho si zřejmě povšimli už i méně optimisticky naladěni jedinci.

Pro nenápadné soužití není občas ani zapotřebí mnoha společných zájmů, protože velmi dobře se dá fungovat i vedle sebe. Nebo snad chcete tvrdit, že se například Japonci u nás skvěle integrovali? Jistě, to je poměrně malá skupina a možná právě proto není nijak problematická. Ale i v případě Japonců máme nepochybně co činit s paralelní společností, v daném případě však bez negativních důsledků.

Jestliže budu v následujícím textu mluvit o paralelních společnostech, pak mám ovšem na mysli ty, které nás dnes citelně konfrontují s problémy - a zároveň se podílejí na jejich vzniku. Především s migranty z islámského kulturního okruhu neprobíhá vývoj souběžně, nýbrž zčásti dokonce protisměrně. Poměrně bez obalu se zde propaguje antispoločnost - a nejen že se propaguje, ona tu také žije. Jako policistka mám co činit hlavně s těmito negativními jevy, což s sebou zkrátka přináší moje profese. Kdo by volal policii, kdyby všechno fungovalo? Tyto dojmy by samozřejmě mohly zkreslit můj celkový obraz a pohled na věc a vést k tomu, že zároveň odsoudím i dobře integrované migranty pocházející ze stejných zemí. Takové nebezpečí si velmi dobře uvědomuji, v neposlední řadě i proto, že jsem předsudky často zažila na vlastní kůži - a to i přesto, že moje rodina je klasický příklad mnoha, skutečně mnoha případů úspěšné zdařilé integrace.

Z vlastní zkušenosti vím, že potíže zpravidla nejsou patrné uprostřed společnosti, ale převážně na jejím okraji, a to nahoře i dole. Nahoře taky? Ano, na první pohled to zní překvapivě, ale tam jsou kupříkladu obavy ze ztrát mnohem vyhraněnější. Výzkumy potvrzují, že s výší příjmu narůstají i předsudky vůči přistěhovalcům. V praxi se to projevuje například takhle: Kdo si to může dovolit, nastěhuje se do lepších městských čtvrtí, pokud možno do *gated communities*, hlavně aby tam bylo bezpečno a mohl posílat své děti na lepší školy, aby se jeho potomci kvůli špatné znalosti němčiny nepřipravili o kariérní postup už na základní škole. Když už nějaké cizí jazyky, pak přece raději u promováných jazykovědců v soukromé mateřské školce. Tito lidé se izolují od toho, co se děje dole - koho by taky zajímaly problémy nižších vrstev? Nikoli nadarmo pocházela většina stoupenců Sarrazina právě z podobných společenských poměrů.

Vyšší vrstva samozřejmě není lepší nebo horší než takzvaná nižší vrstva. Obě pouze rozdílně reagují na různá napětí, jimž je naše společnost vystavena. Přesto jsou znepokojivé především výstřelky v sociálně slabých prostředích, jimž se budu v následujícím textu převážně věnovat: nejen z hlediska jejich počtu, ale i na základě intenzity a minimální vyhlídky na zlepšení a nápravu stavu. Nižší vrstva má z mnoha důvodů největší problémy s integrací: nedostatek peněz, sociální vyčlenění, nedostatečné vzdělání a zkušenost s násilím ještě více zosťňují horší výchozí situaci - a na druhé straně to mají mimořádně těžké sociální pracovníci a policisté, když chtějí tyto lidi třeba jenom zastihnout. Moji kolegové a já bychom o tom mohli dlouze vyprávět, protože při naší práci na takové problémy neustále narážíme.

Níže vám převedu nejeden ukázkový příběh, abych svá tvrzení co nejnázorněji podložila. Jedno bych ale chtěla předeslat už nyní: Domnívám se, že problém s integrací nevyřešíme na ulici. Rozhodně to nepůjde s instrumentáři a přesvědčeními, které tento problém samy zčásti zapříčinily. Na to je příliš mnohovrstevnatý, a především hluboce zakotvený. Považuji četné migranty, kteří se dodnes nedokázali integrovat, za ztracené, mnozí z nich dokonce ohrožují naši společnost, a to nehledě na otázku, kdo to zavinil. Pár demonstrací za multikulturní hodnoty a solidární mávání prapory nás rozhodně dál neposune. Vřelá slova od politiků už vůbec ne. Pokud by to mělo být všechno, co nás k tomu napadne, rovnalo by se to místopřísežnému doznání vlastního bankrotu.

Z mého pohledu to bohužel přesně tak vypadá. A proto se setkávám nejen s delikventními osobami s migračním zázemím, které jsou vnitřně našťavané - i já sama znám ten pocit a stále častěji ho pozoruji u kolegů stejně jako u občanů. Mám z toho opravdu těžkou hlavu, protože když frustrace (kterou mnozí migranti prožívají na základě pocitovaného vyčlenění a znevýhodňování) pořád dokola naráží na rezignaci (kterou vnímá stále více místních obyvatel s ohledem na nedostatečnou integrační ochotu migrantů) a naopak, hrozí vznik silného víru, který nakonec všechno strhne a pohltní.

Dalo by se tedy říct, že tato kniha vznikla částečně ze vzteku. Každopádně bych se chtěla pokusit využít vlastní emoce pozitivně k tomu, abych aktuální situaci popsala co nejuvěstičněji. A negativní emoce, s nimiž jsem jako policistka konfrontována, přeměrovat na něco konstruktivního.

V některých případech se skutečné příčiny integračních problémů dají identifikovat jen velmi obtížně. U převážné většiny z nich to ale jde poměrně rychle, protože se jedná o stále stejné vzorce chování, se kterými se setkávám, především v problémových čtvrtích, v aglomeracích Porúří, kde žije mnoho migrantů a komplexní integrační problémy jsou tam v každodenním životě vidět jako na dlani. Jsem přesvědčena o tom, že poměrně jednoduchými prostředky, především jasnými a jednoznačnými hlášeními, by se mohlo pohnout se spoustou věcí.

Mám na mysli problémy, které se staly "normální" součástí našeho života, ale které přes jejich každodenní výskyt rozhodně nemohu za normální pokládat. Extremisté přitom hrají druhotnou roli, ačkoli právě oni dominují mediálnímu obrazu, když se mluví o nezdařené či nezvládnuté integraci. Zažívám na vlastní kůži, jak se projevuje chybějící respekt k našemu státu, ženám a jinověrcům, když musím strpět, že mě ve službě urážejí jako "policajtskou děvku" a plivou na mě. Vidím důsledky paralelních struktur pro naše soudnictví, když se svědkové vzápětí po činu už nedokážou na nic rozpomenout, protože se záležitost vyřeší s vyloučením německého soudu. A vím, proč vrstvy obyvatelstva bez sebemenší perspektivy ztrácejí poslední víru v naše demokratické hodnoty - pokud vůbec někdy takovou víru vyznávaly.

"Ztroskotala multikultura?" Tato otázka se v nepravidelných časových odstupech objevuje ve sdělovacích prostředcích i v politice. Většinou poté, co někde došlo k vraždě a zabití. To pak vystupují kritikové s ostrými výpady proti vše zkrášlujícím sociálním romantikům a vedou teoretické diskuze. Občas s nimi ještě sedí nějaký migrant přidělený na základě kvót. V odpovědi přirozeně nikdy nezazní jasné *Ano* ani jednoznačné *Ne* (v podstatě je to hloupě položená otázka, kterou by bylo vhodné přeformulovat: "V čem vězí ty zatracené problémy?" - protože těch je nepochybně spousta). Každopádně jen těžko lze očekávat, že se zlořády vyřeší v diskuzních kroužcích.

Mnohé dnes probíhá lépe než ještě před pár desetiletími. Příklady zdařilé integrace v současnosti existují téměř ve všech životních oblastech, počínaje mateřskou školou přes pracovní život až po mistry světa v kopané. Na druhé straně se ovšem problémy rovněž zabetonovaly, protože je dlouhá desetiletí nikdo neřešil. Částečně se tím jenom zhoršily: Počet

obtížně integrovatelných jedinců nepřetržitě narůstá, protože se týká především mnoha mladých lidí.

Integrace je snadná jen na papíře. Oproti tomu v praxi se velmi rychle vynoří potíže, protože není tak jednoduché stanovit prakticky přijatelné a proveditelné hranice a shodnout se na pravidlech. Všechno se dá vyjednat (není to předem dané od Boha), a tak by to také mělo zůstat. Výchozím bodem jakékoli diskuze však vždy musí být zdejší kultura, zdejší právo a zákony a zdejší obyčej a hodnoty. Nikdy nesmí docházet k přizpůsobování místních obyvatel přistěhovalcům jen proto, aby se zabránilo možným výčitkám intolerance. Důsledkem by bylo negativní přizpůsobení, což by se rovnalo rezignaci na naše přesvědčení o svobodě a demokracii. A právě taková mylně chápaná tolerance nás v mnohém ohledu zavedla do slepé uličky. Multikulturní přístup však v sobě skrývá i četná rizika a jen málo sociálně romantických pravd: Kulturní charakteristiky, náboženská přesvědčení a zděděné tradice občas nejsou zkrátka vzájemně slučitelné.

Tohle není pravicový populismus, nýbrž projev zdravého lidského rozumu: Kulturní rozdíly se na jedné straně musí zohledňovat a respektovat, ale na druhé straně je nutné dodržovat zákony této země. Tečka. Přes to vlak nepojede. Proměnlivější jsou jistě zvyklosti, obyčej a tradice. Avšak i zde existují hranice, které musí respektovat každý člověk kdekoli na světě: V muslimsky orientovaných zemích nepůjdu například do mešity na vysokých podpatcích a v minisukni, v Izraeli nevstoupím do synagogy s nepokrytou hlavou - protože se přidržuji toho, co mi daná společnost svým dosavadním životem naznačuje, co je společenský konsensus, bez ohledu na to, je-li ovlivněný náboženstvím či nikoli. Kdybych se kupříkladu rozhodla, že v budoucnu mě pro život přitahuje Saúdská Arábie, nikdy by mě nenapadlo, abych na veřejnosti popíjela alkohol nebo jako samotná žena řídila automobil - to je tam totiž zakázané. A jen proto, že ze své domovské kultury jsem zvyklá na něco jiného, bych nemohla ignorovat tamní zákony a zvyky, a to ani jako turista, a už vůbec ne jako migrantka. Pokud by mi to nevyhovovalo, musela bych si příchod do této země rozmyslet nebo ji zase opustit, což je stejné v každé svobodné společnosti. V opačném případě bych to musela přinejmenším akceptovat, ačkoli by mi to nevyhovovalo. Neustále zažívám migranty, kteří mají velké potíže přistupovat na takové kompromisy. (Pro válečné uprchlíky nebo jiné pronásledované osoby vypadá tato problematika samozřejmě trochu jinak. Nebudeme to teď směřovat, a proto zmíněné otázce věnujeme zvláštní kapitulu.)

Přitom je to především otázka uvědomění, zásadního postoje a ochoty. Od nikoho nesmíme požadovat kompletní asimilaci, která by všechny migranty nutila sklonit se před údajnými německými klišé v podobě požívání vepřových uzenin a popíjení piva. To by byl absolutní nesmysl - nehledě na to, že *takto* zásadoví Němci existují stejně málo jako *jinak* zásadoví migranti. Pravda se nachází jako obvykle kdesi uprostřed: Předpokládá integrační možnosti - a ty v Německu existují (to mohu osobně potvrdit). Avšak ani ty nejlepší možnosti nejsou nic platné, chybí-li vůle k integraci. A přesně to spatřuji u migrantů, se kterými máme největší problémy.

O zmíněnou vůli je zčásti připravily nepříznivé okolnosti, chybějící rovnost šancí, nedostatečná akceptace a pocit narůstající bezvýchodnosti. Zčásti ji odmítli sami migranti - kvůli zraněné ješitnosti, povýšenosti, nedostatečnému vzdělání a porozumění. Zčásti se u nich uvedená vůle nikdy nevyvinula, protože jim nikdy v životě - a už vůbec ne v jejich původní domovině - nebyla přesvědčivě zprostředkována. Hlavně ženám byla tato šance upřena, nezřídka i s použitím násilí. A bohužel mnozí ztroskotavší migranti vklouznou do domněle pohodlné role obětí a předhazují vinu za svůj neutěšený stav na jiné lidi: falešné přátele, neschopné učitele, xenofobní policisty, stát, Němce, zkrátka na kohokoli.

Každý případ by se samozřejmě musel jednotlivě prozkoumat, aby se nikomu neukřivdilo. Musel by se předestřít každý konkrétní rodinný příběh, objasnit specifičnost prostředí, analyzovat aktuální životní situaci, a tak dále. O tom není sporu. Jestliže zde zobecňuji, nebude to některým jednotlivcům vyhovovat, ale je to nezbytné, abychom příslušné problémy vůbec mohli nějak uchopit. Koneckonců nejsme vesnička s dvanácti lidmi, nýbrž země se zhruba 80 miliony obyvatel. Kromě toho se zmiňuji pouze o záležitostech, které lze na základě daných faktů připsat

nikoli jednotlivcům, nýbrž skupinám osob - což zase o trošku víc ospravedlňuje uvedené zobecňování.

Aby člověk dospěl k těmto všeobecným tvrzením, musí se samozřejmě velmi pozorně podívat na příslušné kvantitativní údaje čili statistiku. Jako příklad může posloužit policejní kriminální statistika (PKS), která eviduje odděleně trestné činy spáchané německými občany a migranty. Avšak o tom, do jaké kategorie se příslušný pachatel nakonec dostane, rozhoduje pouze a jedině jeho státní příslušnost. Mladý Turek, který po narození automaticky obdrží německý pas nebo dodatečně přijme německé státní občanství, by tedy byl - pokud by spáchal nějaký trestný čin - započítán do zmíněné statistiky jako Němec. K počtu pachatelů trestných činů zaevidovaných jako Němci nebo migranti je tudíž třeba v PKS přistupovat nanejvýš obezřetně.

Přítom je opravdu naléhavě nezbytné zaznamenávat pachatelovo migrační zázemí, protože ať je to politicky žádoucí, nebo naopak považované za zhola zbytečné, teprve evidence migračního zázemí umožní soudit o původu, kultuře, tradici, hodnotových představách, integračních problémech, atd. Až poté lze vidět pachatelův motiv. Proto má migrační zázemí pro trestní řízení takový význam, a to nejen ve vztahu k represí - mnohem důležitější je s ohledem na prevenci, aby se včas rozpoznalo, jaký měl pachatel záměr. Evidováním migračního zázemí by se v budoucnosti mohla s pachatelem provádět cílená preventivní opatření a osvětová práce (v případě potřeby i soudně nařízená), čímž by se zabránilo dalším trestným činům.

Ostatně statistická evidence v oblasti vězeňství ukazuje stejně zkreslený stav věcí jako v případě policejní kriminální statistiky: I zde se trestanci registrují podle "pasu". Poměrně nízký papírový počet "zahraničních vězňů" se vztahuje na osoby bez německé státní příslušnosti a odporuje objektivnímu vnímání, totiž realitě ve vězeňských zařízeních.

Pokud jste to tedy už sami nevytušili, pak to z uvedených faktů nejpozději teď jasně vyplývá: Problematika integrace obsahuje velmi mnoho výbušných aspektů a člověk si musí pořádně uvědomovat, že jasnými a jednoznačnými tvrzeními se vystavuje postihu. Přede mnou to zažili už jiní autoři, kteří přistoupili na takto zaměřenou tematickou debatu.

Knihy Thila Sarrazina (*Deutschland schafft sich ab*, česky pod názvem *Německo páchá sebevraždu*) a Heinze Buschkowského (*Neukölln ist überall*, česky *Neukölln je všude*; Neukölln je berlínská čtvrť, pozn. překl.) vyvolaly v posledních letech velké diskuze o problematice migrantů, nevydařené integraci, selhávající migrační politice a všech s tím souvisejících negativních důsledcích. Ačkoli jsme často uváděného zániku Evropy zatím zůstali ušetřeni, vypadá to, že se tito i jiní autoři dotkli citlivého nervu procházejícího napříč všemi možnými společenskými skupinami - je to stále velmi živá záležitost, protože tyto problémy se dodnes nedočkaly skutečného řešení. Poměrně často přitom vstupuje do hry jednoduše strach: strach z přílišného množství cizinců, strach ze znevýhodnění (až už vůči komukoli), strach ze všeho negativního, co by sem mohli migranti zavléct. A co to všechno stojí! Žádná z uvedených obav se nedá jednoznačně doložit, ale problémy jsou přesto všudypřítomné. A mohou být čímkoli, ale určitě nejde o zkreslené vnímání. Nebo jak to v dané souvislosti naformuloval bývalý spolkový ministr vnitra Otto Schily: "Pocity jsou politické skutečnosti."

Rozhodně nejsem zastánkyně Sarrazinových tezí, které jsou zčásti opravdu bizarní, když teoriemi o dědičnosti inteligence více či méně intenzivně připomínají eugeniku a nauku o rasách; autor přesto naznačuje negativní vývojové tendence, které jsou prostě neoddiskutovatelné. K tomu stačí, abyste se s otevřenými očima prošli německými velkoměsty, což mně jako pochůzkářce je dopřáno každý den. Sarrazinův děsivý scénář obsahuje z mého pohledu bohužel mnoho realistických prvků. Kdyby se mě někdo s odkazem na Sarrazina zeptal, jestli Bochum páchá sebevraždu, tomu bych společně s Buschkowským, který je mi mnohem bližší, odpověděla: "Bochum je všude!" A zvlášť v noci to není žádná rozkoš.

Jako mnoho německých velkoměst má i Bochum vykřičenou čtvrť. Moji kolegové a já jsme tam při noční službě v jednom nevěstinci prováděli cílené kontroly, které se přirozeně nesetkávaly s

velkým pochopením a sympatiemi. U jednoho muže, který se dostal do hledáčku naší kontroly, jsem si od počátku všimla převažující agresivní nálady. I z jeho celkového dosavadního chování se dalo usuzovat, že požil drogy nebo alkohol. Požádala jsem ho, aby vystoupil z auta, protože jsem ho chtěla zkontrolovat formou několika dobrovolných testů. Zdráhal se, což mě utvrdilo v přesvědčení, že chce něco zatajit nebo zastříť. Koneckonců v první chvíli se téměř všichni drogoví konzumenti brání a nechtějí při těchto zkouškách spolupracovat - což ještě nikomu v ničem nepomohlo, ale to berte jenom jako okrajovou poznámku. To však nebyl jeho problém.

Výmluvně jsem mu objasnila, že se tím moje podezření pouze prohloubí, což u něho podle očekávání nepřispělo ke zlepšení nálady. Protože jsme už očividně směřovali k eskalaci, nabídla jsem mu, že podstoupí jen dva dobrovolné testy: na alkohol a vizuální posouzení zorniček. Pokud výsledek obou zkoušek bude negativní, budu považovat služební zákrok za ukončený a řidič může odjet. Ale muž mě přerušil, ještě než jsem stačila pořádně domluvit: "Vy se mi nebudete dívat do očí!"

Zeptala jsem se ho, proč bych to jako neměla dělat, ačkoli odpověď mi byla v podstatě už dávno jasná. Oslovený zaváhal a nebyl s to mi uvést žádný rozumný důvod, a tak jsem ho konfrontovala s otázkou, jestli mu vadí, že by mu do čí hleděla žena. Okamžitě se začal chovat ještě agresivněji a zároveň vynesl "cizineckou kartu": "Zastavila jste mě jenom proto, že jsem cizinec."

Nelitovala jsem času a vysvětlila mu, že k naší hlídce přijel ve tmě se zapnutými potkávacími světly, takže s ohledem na takto sníženou viditelnost jsem opravdu nemohla poznat, kdo sedí za volantem. Kromě toho nekontrolujeme jenom cizince, ale všechny řidiče.

Mužova útočnost stále narůstala. Nyní mi vyčetl, že jsem sama začala s problematikou cizinců. A jakpak jsem vlastně přišla na to, že je cizinec? Muž se jmenoval Mohammad a jeho černé vlasy a tmavá pleť vzhledově nenasvědčovaly zrovna vzorovému Němci. Požádala jsem ho, aby se uklidnil, protože hrozilo, že situace překročí únosné hranice.

Místo odpovědi však začal vyjednávat a prohlásil, že smím provést pouze jeden test: buď alkohol, nebo zorničky. Odmítl podstoupit obojí. Ať si policie laskavě vybere.

Očividně pořád ještě nechápal, že si nemůže klást žádné podmínky. A na tom se také nic nezměnilo. Až do konce odmítal uznat, že tuto kontrolu řídíme my, policie, nikoli on. V tomto ohledu mu chybělo jakékoli porozumění - a obávám se, že se mu ho nedostává dodnes.

Eskalaci nakonec zabránil jen kompromis, na který jsme přistoupili se slyšitelným skřípotem zubů: Nabídla jsem mu, aby udělal dobrovolný test na alkohol, a můj mužský kolega se mu podívá do očí. Po dlouhém otálení a únavných výmluvách na to nakonec přistoupil. Kdybych mu nevyšla vstříc, nevyhnutí bychom se tomu, že by nám aktivně kladl odpor. A kvůli čemu? Konzumace drog bez protiprávního jednání je pouze přestupek a pro opatření pod nátlakem, například pro odběr krve, neexistovaly dostatečné důvody. O to ale tomu muži vůbec nešlo, byly to jenom mocenské hrátky se lstivým protivníkem, k němuž nechoval sebemenší úctu. Protože pak to totiž přišlo: Oba testy proběhly po popsaném nekonečném handrkování s negativním výsledkem.

Z hlediska mé záležitosti je v podstatě naprosto bezvýznamné, jestli v tomto případě došlo k trestněprávnímu deliktu, nebo ne. Základní vzorec chování zmíněného muže byl typický pro kulturní okruh, ze kterého pocházel, který určil základní rysy jeho výchovy a který dodnes ovlivňuje jeho každodenní život. To objasňuje, co je náš skutečný problém: Jestliže člověk musí být nakonec rád, že při rutinní kontrole s nasazením všech sil zabránil eskalaci (připomínám, že šlo o jednotlivce; k "vytváření smečky" se ještě později dostaneme), jde o podstatnou věc - o porozumění tomu, co vlastně znamená integrace.

Jak už jsem zmínila v předmluvě, takové případy v Bochumi jsou pro mě každodenním chlebičkem. Otázka zní: Jak to mohlo zajít tak daleko? K něčemu takovému přece nedojde přes noc, tady určitě existovaly nějaké vývojové fáze.

Nechci vás teď unavovat výukou dějepisu, a proto načrtnu jen ty historické trendy, které jsou pro porozumění dnešní situaci nejdůležitější. K tomu vlastně stačí jen docela malá odbočka: V dubnu 2006 tehdejší spolkový prezident Horst Köhler vyslovil to, co si mnozí Němci ještě pořád odmítali přiznat: Problematiku integrace jsme "zaspali" o celá desetiletí. Nejpozději v tuto chvíli měl i poslední člověk v této zemi zbystřit. Neuplynulo ani deset let, což je historicky směřně krátký časový úsek pro změnu společnosti či mentality. Je jasné, že tak velká země jako Německo, zvláště se svou historií, se nestane přes noc bezchybnou přistěhovaleckou zemí a vzorovým příkladem zdařilé integrace. Něco takového nemůže proběhnout bez konfliktů. Některé z nich vypadají prostě jako nevyhnutelné, zatímco na jiné si dodnes zaděláváme sami.

Politicky se celá desetiletí ignorovalo, jaké sociální problémy vznikaly v důsledku přistěhovalectví - a to pro všechny zúčastněné. Většina nikoli přímo dotčených německých občanů byla zase jednoduše ráda, že se jich to netýká nebo že s tím mají co činit jen málo, a s úlevou poukazovali na svého "přítele" Paola, v jehož pizzerii si vždycky tak dobře pochutnají, nebo na ouzo zadarmo u Petrose na rohu či o skvělém gólu, který vstřelil v kopané minulou sobotu Mehmet.

Tato ignorace - a pozdější přiřknutí viny takovým instancím, jako je politika, justiční orgány, škola, policie, a tak dále - si vytvořila vlastní dynamiku, s jejímiž následky jsme nuceni bojovat dodnes. A tento boj ještě ani zdaleka neskončil, natož aby se dalo tvrdit, že jsme ho vyhráli. Pokud k tomu mezi odevzdáním této knihy do tisku a jejím publikováním náhodou došlo, můžete ji teď zavřít a dopřát si pěknou procházku. Bylo by to moc hezké, ale obávám se, že tato problematika nám ještě dost dlouho bude poskytovat podněty k diskuzím.

Diskuze jsou důležité a často stojí na počátku nových vývojových trendů - ale samy o sobě nepostačují. Jsem žena, která se ráda staví k problémům čelem. Vážím si teoretických základů, jsou nepochybně důležité a přínosné, ale rozhodující je praxe, každodenní realizace, život. Naš veškerý život.

Pro naše soužití je zapotřebí pravidel. To opravdu není nic nového - a nejsem tak naivní, abych věřila, že by mohla existovat dokonalá pravidla, která úplně každému člověku zajistí stejnou spravedlnost, a která tudíž budou všichni dodržovat takřikajíc s veselou písni na rtech. Je to krásný sen, ale nic víc než pouhý sen.

Existuje jedna zásadní chyba, které jsme se v Německu dopustili, a to v politice stejně jako ve většinové společnosti: Považovali jsme se za strašlivě otevřené - nebo přinejmenším za dostatečně otevřené. Vždyť jsme všechny ty imigranty přijímali, ačkoli jsme jim svého času říkali "gastarbajtrí" nebo zkrátka jen "cizinci". Vycházeli jsme z toho, že všechno půjde jako po másle. A pokud by tu někdo chtěl zůstat déle, jistě se tu už nějak integruje. Jakoby sám od sebe. Spolková republika přece po válce ekonomicky nezesílila nadarmo, Němci byli tak očividně dobří a stáli na správné straně, že skutečně neexistoval žádný důvod k tomu, aby někdo kvůli pár cizincům zkoumal náš způsob života, společenskou formu, kulturu a soužití. Všechno přece běželo jako po másle.

Jedna myšlenka však přitom mnohé dodnes nenapadla: Když k nám přijdou migranti nebo uprchlíci, ještě zdaleka to neznamená, že tak činí proto, aby našli svobodnou otevřenou společnost a na všechno bezhlavě kývali, protože považují to, co se děje v naší demokracii, za nevýslovně velkolepé. Mnozí z těchto lidí chtějí prostě jen žít lépe než dříve, nic víc - detaily jsou pro ně druhotné. A pro toho, kdo přichází z bídy, o válce a pronásledování ani nemluvě, je zpočátku mnoho věcí takovými detaily. Kdo by si v podobné situaci vážně lámal hlavu s organizací na testování výrobků, přestávkami v práci nebo německou gramatikou?

S některými přistěhovaleckými skupinami se soužití dařilo lépe, například s takzvanými pozdními vysídlenci (ti, kteří přišli do Německa po 1. lednu 1993 - pozn. překl.) bylo poměrně málo problémů. S jinými to zase neprobíhalo vždy hladce - to se týká kupříkladu muslimsky orientovaných imigrantů: "Arabů" a "Libanonců". Ale i když k něčemu varovnému docházelo, celá desetiletí se to tutlalo nebo potlačovalo, stručně a jasně, všichni skutečnost převážně ignorovali a přecházeli mlčením, především na rozhodujících místech.

Když se sem moji prarodiče přistěhovali z Řecka, ještě nevěděli, jestli se tu zdrží déle než pár let. Rozhodně to neměli v plánu. Stejně tak to nebyl záměr všech těch Italů, Španělů, Řeků, Turků, Portugalců, Jugoslávců a dalších, kteří přišli do Německa za prací poté, co Spolková republika v padesátých, respektive šedesátých letech 20. století uzavřela s jejich domovskými zeměmi dohody o nábore pracovních sil. Většina z nich chtěla zůstat jen nakrátko, pracovat a co nejrychleji vydělat co nejvíc peněz, aby si zlepšili životní standart ve své vlasti (heslo: lepší život). Sotva by se mezi nimi našel někdo, kdo by se chystal opustit zemi svého původu natrvalo. Mnozí proto tehdy nepociťovali sebemenší nutnost věnovat jazyku a kultuře "hostitelské země" víc, než to potřebovali pro výkon své práce. A tuzemci na tom netrvali, koneckonců i oni vycházeli z toho, že "hosté" se zase brzy vrátí domů. Zbytek už znáte.

Od té doby se Německo v mnohém hodně změnilo, kromě zmíněného přistěhovalectví probíhajícího od 50. a 60. let došlo rovněž ke znovusjednocení Německa. A v posledních desetiletích se v celé Evropě odehrály pronikavé politické změny. Globálně působící koncerny svět ještě víc zmenšují a stále citelněji urychlují náš život. To vše vyžaduje dynamické vnímání sebe sama i okolního světa. Háček této skutečnosti tkví v tom, že flexibilita je spojená s nejistotou.

Podvědomý reflex zpěčovat se proti novému je totiž hluboce lidský. Přitom to vždy byla schopnost přizpůsobit se, které pomáhala člověku ve vývoji a nakonec se prosadila. Z celkového pohledu se to nazývá evoluce. Nám to klidně stačí i v řádově menší velikosti: V našem každodenním životě v tomto nejistém a stále se zrychlujícím světě se rozhodující stavební kámen pro budoucnost nazývá úspěšná integrace. Nemáme vůbec nic jiného na výběr, chceme-li konečně lépe zvládat vlastní problémy - zvláště když žijeme v zemi, která bude stále více odkázána na přistěhovalectví.

Je to skoro ironie osudu, že zrovna migranti, tedy lidé, kteří svou původní vlast opustili v naději na lepší život, k nám zčásti importovali strnulé ideové a společenské struktury. Ti, kteří měli odvahu vyrazit k novým břehům, občas zatouží o to silněji po starých tradicích a hodnotách. Především to byli jedinci, jejichž velké naděje se nenaplnily tak, jak si to sami přáli. Nebo šlo o takové lidi, pro které svobody této společnosti znamenaly - a dodnes znamenají - nadměrnou zátěž. To, co jim v cizí zemi (která pro ně zůstala cizí i po několika generacích) mělo poskytnout oporu a orientaci, se pro mnohé stále více stávalo pastí, vězením, které si sami zbudovali. Ten, kdo se naopak dokázal otevřít, přijal a respektoval pravidla nové vlasti, kdo táhl s původním obyvatelstvem za jeden provaz a nenechal si uniknout šance, byl mnohem úspěšnější než ideologičtější tradicionalisté - vždycky to tak bylo a bude to bezpochyby platit i nadále.

Totéž platilo na druhé straně: Ten, kdo migranta otevřeně a ochotně uvítal, nebyl obohacen pouze o pizzu, gyros a döner, ale o mnohem víc. A nemusel se kvůli tomu vzdát vlastní identity, nebo dokonce se obávat "záplavy cizinců", právě naopak: Teprve rozdílly zviditelňují vlastní identitu. Neústupně hájené a dodržované zkosnatělé představy naopak vždy prohlubovaly sklon jejich nositelů k násilí a eskalaci.

Naše společnost se ani v budoucnu nevyhne dalším proměnám. Ten, kdo v tomto procesu vede náboženské války a ze své pozice neustoupí ani o milimetr, už nyní prohrál. Přitom u nás existuje rámec, který každému jednotlivci nabízí dostatek možností a zajišťuje mu rozsáhlá práva: Je to základní zákon, ústava. I integrace funguje v Německu jen na tomto základě. Tím se nám

celý proces začleňování maximálně usnadňuje: Nenajdete tu žádného svévolného diktátora, nýbrž jasná transparentní pravidla a zákony (přínejmenším ty nejdůležitější, při detailním pohledu dokáže být německé právo velice složité). Zmíněné zákony platí pro všechny zde žijící lidi. Aby tyto zákonné normy byly naplňovány, je zapotřebí kromě jiného policie, která je dokáže prosazovat. Nejdřív ze všeho je však nezbytná vůle všech zúčastněných dodržovat platné právo a zákony a zdolávat vzniklé problémy.

Skutečnost, že zkostrnatělé představy při tom představují velkou překážku, je nabíledni. Proto se ani moc nedivím, že dennodenně čelím konfliktům, které se často dají vysvětlit právě takhle: archaickými představami silně hierarchizovaných společenských struktur, základními pojmy jako "čest" a "hrdost", za kterými se může skrývat doslova cokoli, silně zjednodušeným pohledem na svět (dobro a zlo), praktikovaným patriarchátem spočívajícím na zásadním potlačování žen, samostatným soudním systémem konajícím podle zásady "Oko za oko, zub za zub", rodinnou ctí, která stojí nad platným právem, a v neposlední řadě neskrývanou neúctou k německému státu.

Takhle zkostrnatělé názory, jako jsem uvedla výše, lze identifikovat například u islamistů, ale stejně tak u neonacistů nebo jiných extremistů. Na první pohled jde přitom o konfrontaci naprosto rozdílných přesvědčení, ale v podstatě mají všichni jejich nositelé obdobné obavy: Život jim v mnoha ohledech připadá nejistý a labilní (ekonomicky, politicky, případně i osobně), četné možnosti jednat a konat v rámci západní demokracie jsou zdrojem zmatku a tísnivosti, schází jim základní orientace, a proto se křečovitě přidržují dávno překonaných pohledů na svět. Hledají obětní beránky, na které by mohli všechno svést. Pružnost těmto lidem připadá jako obtížný úkol, touží po jednoduchém světě. Všechno ostatní pro ně zkrátka představuje přetěžování, přemrštěné požadavky. Mohlo by to být tak prosté - ale není.

Není nic podivného na tom, že na sebe přitom upozorní pár starých, beznadějně zatvrzelých osob. Nenapravitelní jedinci existovali vždy a nikdy se jich nezbavíme. Dokud se jejich počet udržuje v rozumných mezích, dokáže to funkční demokracie snadno zvládnout. Povážlivé to začne být ve chvíli, kdy jejich názory začnou ve zvýšené míře sdílet mladí lidé, kteří by se vlastně měli podílet na formování naší budoucnosti.

A jedna skupina v tomto ohledu a u zlořádů, o které jde v této knize, vyniká skutečně mimořádně.

Nejen muslimové - ale nápadně mnozí

Nechci dlouho chodit kolem horké kaše: Právě s migranty z muslimsky orientovaných zemí jsou největší potíže, především s mladými muži. Lidé z tohoto kulturního okruhu, ať už to jsou Turkové, Kurdové, Libanonci, Tunisané nebo jiné národnosti, se nápadně těžko vyrovnávají s tím, že by se měli v Německu integrovat. Záměrně píšu "muslimsky orientované země", protože pro toto zásadní konstatování je naprosto bezvýznamné, je-li jednotlivec hluboce věřící nebo ne a má-li ten či onen pas. Podle mé zkušenosti je kulturní charakteristika rozhodující a za ní se skrývají hodnoty, morální představy, světonázor, pohled na člověka a chápání rolí, slovem všechny představy a přesvědčení, která vytvářejí sociální soužití - až k "naší mentalitě a našemu temperamentu", jak slyším a prožívám skoro každý den.

Znovu opakuji: Ne každý imigrant a ne každý muslim je problém. Mnozí se skvěle začlenili a představují pro naši společnost obohacení. Oproti zažitému názoru migranti dokonce odlehčují německému sociálnímu státu, jak dokázala studie Bertelsmannovy nadace z roku 2014. To znamená, že víc platí, než kolik stojí - a Německo jako celek z nich profituje. Samozřejmě existují také přistěhovalci, kteří naše sociální systémy využívají, a některé skupiny obyvatelstva si přitom počínají nápadně kreativně, pokud rovnou nechci říct drze; paušální odsouzení všech migrantů je však rozhodně neudržitelný předsudek.

Dalo by se dlouho diskutovat o tom, odkud takové předsudky o migrantech pocházejí, kdo je jejich autorem a proč se mnohé z nich tak tvrdošíjně udržují při životě. Já na první pohled nevypadám jako předpisová světlovlasá Němka s modrýma očima. A proto i z vlastní zkušenosti velmi dobře vím, že lidé reagují rozdílně na různé barvy vlasů a pleti i další vnější příznaky až k oblečení. Šuplíky v našich hlavách se otvírají mnohem rychleji, než se proti tomu dokážeme bránit. Při letném pohledu na mě mnozí lidé nevidí řecký původ. Často mě považují za Turkyni, jindy za Italku, zpravidla mi přisuzují jihoevropský původ. Nemám s tím v podstatě problém, je to běžný jev nejen pro mě, ale i pro mnoho dalších lidí s migračním zázemím.

Jak jsem se už zmínila, migrační zázemí je klasifikační kritérium pro skupinu obyvatel nebo jednotlivce, kteří po roce 1949 imigrovali do Spolkové republiky, případně pro potomky těchto přistěhovalců. Klasifikační kritérium pro statistické účely na úřadech a jiných institucích - v reálném životě před vámi ale nestojí čísla a procentní sazby, nýbrž lidé z masa a krve, každý z nich jedinečný a s vlastním životním příběhem. A přesto pořád narážíte na jedno a totéž chování určitých lidí - klišé přece jen občas nevznikla jen tak bezdůvodně, ne všechno spočívá na zlovolných předsudcích, jak se neustále argumentuje. Každopádně zůstává skutečností, že mezi migranty s největšími integračními problémy mají nápadně mnozí muslimsky orientované zázemí.

Souvislost mezi kulturní orientací a sociálním chováním - až k určitým trestným činům - se už opravdu nedá přehlédnout. Naskytá se otázka, jaké za tím vězí příčiny. Lze problémy s muslimsky orientovanými migranty opravdu většinou vysvětlit jejich náboženstvím? Nebo snad přece jen spočívají na předsudcích? A nakolik zkreslují celkový obraz ojedinelí islamističtí teroristé?

Je nespornou skutečností, že při utváření celkového obrazu integrace hraje velkou roli naše vnímání. Při výzkumech se zjistilo, že respondenty očekávaný podíl jak přistěhovalců, tak i muslimů na celkovém počtu obyvatelstva je podle předpokladů mnohem větší, než odpovídá reálnému stavu: Respondenti průměrně odhadovali, že podíl migrantů představuje zhruba čtvrtinu místo faktickému stavu odpovídající pětině. Podíl muslimů byl odhadován na téměř 20% místo skutečných 5%, tedy čtyřikrát větší. "Kontrolní skupina" křesťanů se s 58 místo 62% dočkala naopak mírného podcenění. V čem to spočívá, že lidé se v daném ohledu ve svých odhadech tak zásadně mýlí? Je - pozor, klišé! - hlučných, jižansky vypadajících mužů a žen s hlavou pokrytou šátkem a tlačících před sebou dětský kočárek skutečně pořád víc a víc - nebo pohled na ně dodnes ještě vadí tolika původním obyvatelům, že dochází k tak mylným odhadům?

Podle mého názoru lze uvedený dojem opravdu zdůvodnit tím, že tyto skupiny obyvatelstva v každodenním životě vnímáme stále intenzivněji: Mnozí jejich příslušníci, především z mladší generace, se zdržují na veřejných místech v městských centrech nebo parcích a dominují tak celkovému obrazu, kromě jiného i svým nápadným chováním. I já jsem si povšimla, že v Bochumi stoupá počet žen s pokrytou hlavou, což na mě opravdu nepůsobí jako příznak rovnoprávnosti - i kdyby všechny nosily šátek dobrovolně a náboženství bylo jejich svobodně zvolenou soukromou potěchou. K tomu si připočtete, že už dlouhé roky posloucháme, že migranti mají mnohem vyšší porodnost než německá většinová společnost. A v neposlední řadě rovněž nadprůměrné zastoupení ve statistikách trestných činů způsobuje, že podíl přistěhovalců a muslimů se vyznačuje vyššími odhady, než kolik je jich doopravdy evidováno.

Mně teď ale nejde o statistiku, zaměřuji se na problémy, které prožívá každý, kdo v Německu vyjde ze svého bytu na ulici. Nejedná se mi ani o teologické mudrování. Nebudu citovat sůry a srovnávat jejich obsah s odpovídajícími pasážemi bible. Rozhoduje se až na hřišti, jak říkají fotbalisté. V tomto ohledu se na to dívám úplně stejně. Zato kulturní orientace je mnohem závažnější než konkrétní religiózní škola - ačkoli samozřejmě i tam existují rozdíly, které jsou nepochybně významné u ortodoxních výkladů salafistů, wahhábitů nebo Muslimského bratrstva. V daném případě mi jde, jak zdůrazňuji, o všechny, kteří se odvolávají na svou muslimskou kulturu, a to často a ochotně s neskrývanou hrdostí.

Přesto mi ještě dovoďte pár čísel a faktů pro základní orientaci. V Německu podle odhadu Spolkového úřadu pro migraci a uprchlíky najdete mezi 3,8 a 4,3 miliony muslimů, zhruba polovinu z nich jsou němečtí státní příslušníci. Už jenom proto mluvím o německém problému - nebo ještě lépe: o *našem* problému. Veškeré diskuze, ve kterých se hovoří jen "oni" nebo "ti druzí", podle mého názoru tento aspekt zcela podceňují. K trestným činům dochází zde, mnozí z jejich pachatelů se zde narodili, zde vyrůstali a socializovali se (nebo taky ne!), takže to jsou i naše problémy, bez ohledu na to, z jaké země se daná osoba nebo její předkové přistěhovali. Jména Sarrazin a Buschkowsky koneckonců taky neznějí o nic víc německy než Kambouri, Özdemir nebo Boateng.

Na východě Německa se vyskytuje mnohem méně muslimů, což není na základě historického vývoje nic moc pozoruhodného; jejich podíl nedosahuje ani 1% celkového počtu obyvatel. Městské státy Brémy (9,2%), Berlín (8,2%) a Hamburk (8%) překonávají podílem na obyvatelstvu tak rozlehlé spolkové země, jako je Severní Porýní-Vestfálsko (7,5%) a Bádensko-Württembersko (6,5%) - všechny ostatní spolkové země snižují průměr na zhruba 5%. V absolutních číslech moje spolková země Severní Porýní-Vestfálsko s 1,3 miliony zřetelně překonává Bádensko-Württembersko, které se 673 000 muslimy zaujímá druhé místo.

Největší skupina muslimů pochází - ani na tom není nic zvláštního - z Turecka. 1,5 milionu Turků však nepředstavuje ani 40% všech muslimů v Německu. Nejspíš proto, že mnozí během udělování občanství ze statistik zmizeli. K uvedeným číslům by se tedy vždy mělo přistupovat s patřičnou obezřetností. Přesto se vsadím, že většina Němců by turecký podíl na muslimském obyvatelstvu odhadovala mnohem vyšší. Za prvé proto, že jejich první kontakt s muslimy skutečně často proběhl na základě imigrační historie s Turky. Za druhé proto, že ztotožňování muslimů s Turky patří k obecně rozšířeným klišé.

S velkým odstupem za Tureckem následují muslimové z jihovýchodní Evropy, Blízkého východu a severní Afriky, abychom uvedli alespoň ty nejpočetnější skupiny. Tyto oblasti původu mám na mysli všeobecně, když se mluví o migrantech páchajících trestnou činností a pocházejících z muslimsky orientovaných zemí. Detailní rozlišování v každé větě by četbu nevýslovně ztížilo, proto to zde zdůrazním naposledy, i když to platí pro celou knihu. Kde to bude nezbytné, přistoupím k diferenciaci, především samozřejmě ve vlastních ukázkových případech.

Ale nyní jedno opravdu zajímavé číslo: Ze čtyř milionů muslimů je každý druhý mladší 25 let. Tuto skupinu obyvatelstva tudíž charakterizuje zřetelně jiná věková struktura, než je tomu u ostatního obyvatelstva. Zčásti už jenom tato okolnost vysvětluje skutečnost, že procentuálně jsou pachatelé trestné činnosti z muslimské skupiny zastoupeni stále více, jelikož obecně jsou to spíše mladí lidé, kdo se dopouští trestných činů. A je důležité, abychom se zaměřili na budoucí vývoj společnosti.

Moje nejlepší přítelkyně je Turkyně. Známe se ze školních lavic a už dlouhé roky jsme nerozlučné kamarádky - jen problematice náboženství se raději vyhýbáme. Jelikož na ně máme odlišné názory, dříve či později by došlo ke sporu. To ovšem nebránilo jí ani mně, abychom si šli na svatbu za svědkyně. Tolerujeme rozdílné náboženské názory té druhé - a rozmlouváme raději o věcech, které nás obě zajímají...

Takže nejen z konfrontací s delikventními muslimy při své práci vím, že problematika náboženství je ožehavá. A s oblibou se také používá: "Kontrolujete mě jenom proto, že mám plnovous a jsem muslim." Podobné výčitky poslouchám pořád dokola. Určitě existují muslimové, kteří jsou podezříváni neoprávněně. Ale mnozí také dobrovolně přijímají roli oběti, z jejíž pozice pak se stejně silnými předsudky atakují svůj protějšek, ať už je to policie, stát nebo jinověrec. S touto formou dvojí morálky se setkávám na každém kroku - a je to bohužel opravdu dost únavné.

Nejde mi zde o jakousi paušální kritiku islámu. Pro mě za mě si může každý věřit, čemu chce. Avšak ten, kdo se kriticky vyrovnává s problematikou integrace, se dříve či později zkrátka nevyhne následující otázce: Proč právě muslimové tak nápadně často trpí integračními problémy? Proč jsou tak nápadně často zastoupeni mezi delikventními osobami s migračním zázemím?

Abych se přiblížila k odpovědím na tyto otázky, osvětlím nejprve problémy, které nás nejvíce bijí do očí. Ty podle mého názoru spočívají v archaických rodinných strukturách, patriarchátu, potlačování žen a samostatných paralelních společnostech, které nejen dělají z německého státu něco naprosto přebytečného, ale navíc ho prohlašují za překážku. Začít bych ale chtěla s těmi nejmladšími, kteří svou původní "vlast" znají nanejvýš z letní dovolené. Narodili se do této rozpolcenosti, nemají žádné skutečné zázemí, jsou to zkrátka takzvaní "Deutschländeri", jak je nazývá Seyran Ates. Oni za to vlastně nemohou, a přesto se proviňují. Proč jsou u nich typické integrační problémy nejen viditelné, ale navíc se pořád zhoršují?

"Víš, co mi můžeš, dědku" - stále mladší a agresivnější

Společně s kolegou jsem projížděla městem. Pohybovali jsme se v centru Bochumi bez konkrétního cíle, zkrátka abychom dohlíželi na pořádek. Povšimla jsem si tři výrostků, které jsem odhadovala na sotva právě plnoleté. Přecházeli přes ulici bezprostředně před naším policejním vozem a při chůzi se nám vysmívali a gestikulovali na nás. Provokativně naším směrem mávali a vyzývavě zvedali brady, aby vyjádřili, že má policie za nimi přijít, pokud od nich něco chce, a vyjadřovali se o nás jako "zasraných poliších", což jsem slyšela otevřeným okénkem u řidiče. Bylo to jejich obvyklé "chlapské předvádění", kterým na sebe chtěli upozornit a trochu nás provokovat. Nezbylo mi prakticky nic jiného než zastavit a zkontrolovat je. Pokud proti podobnému chování nic nepodniknu, bude to příště pravděpodobně ještě horší a nejspíš i agresivnější.

Policie tuhle trojici moc dobře znala; mladíci pocházeli z početné libanonské rodiny, jejíž mnozí příslušníci měli kriminální minulost. Všichni tři si své úřední záznamy "pochvě" zasloužili běžnými násilnými a majetkovými trestnými činy. Během policejní kontroly se dál nevázaně chechtali. Když jsem se proti tomu ohradila a upozornila je, že se jedná o úřední policejní kontrolu, kterou by neměli brát na lehkou váhu, zeptal se mě jeden z nich, jestli je tohle můj první služební den. A dodal: "Tady si někdo potřebuje dokazovat svou moc, co?"

Další uchopil svůj mobil a pohrával si s ním. Vyzvala jsem ho, aby ho schoval, ale on mi opáčil teď už trochu agresivněji: "Svůj mobil odložím, kdy já budu chtít!" Dokonce i při policejních kontrolách podobně jako v tomto případě je to pořád stejné: Zkrátka stačí, je-li přítomna policie, a každý sáhne po mobilu a začne fotografovat nebo natáčet, s cílem informovat přátele prostřednictvím aplikace pro zasílání zpráv a multimediálních souborů WhatsApp nebo jakkoli jinak. S oblibou se tak rovněž lidé svolávají, aby nám znemožnili pracovat - tak daleko se to ale v popisovaném případě nedostalo.

Poté co jsem úsečně zvýšila hlas stejně jako tři mladí Libanonci a znovu je vyzvala, aby schovali mobily, začali se tvářit úplně jinak. Konečně jim totiž došlo, že situace pro ně už není tak veselá, protože narazili na určitou hranici. Jeden z nich se dokonce viditelně roztřásl - ovšem nikoli strachem, nýbrž vzteky. Bylo na něm vidět, s jakou chutí by mi jednu vrazil; z jeho očí na mě sršel jeden blesk za druhým. Je ponižující a trapné nechat se německou policií, zvláště pak ženou, takhle hlasitě "stavět do latě". Jakmile však kontrola pominula, šourali se pobaveně dál a chovali se jako obvykle; smáli se spíš ještě trochu hlasitěji než předtím.

My policisté nemáme žádný právní nástroj proti takovému chování - a takoví výrostci to moc dobře vědí. Velmi přesně si uvědomují, jak daleko mohou zajít, aniž za to budou stíháni. Nejde jen o projev neúcty vůči státu. Nepřetržitě tímto permanentním ponižováním trpí především policisté a jejich psychika, ačkoli urážky mohou na první poslech vypadat hodně nevinně. Přesto člověk potřebuje hroší kůži.

Takové chování by se mělo postihovat jako přestupek. Při každém porušení dopravních předpisů občan sám platí za způsobené lapálie, zatímco provokativní chování nepodléhá žádným sankcím. Přitom má nesporně negativní následky, že při každé z těchto malých mocenských hrátek se více či méně plíživě podkopává respekt. Zasahuje to zdravotníky, lékaře, řidiče autobusu, průvodčí, požárníky a policisty, v podstatě všechny, kteří mají "oficiální" funkci a v omezeném pohledu na svět reprezentují Německo. I v popsáném případě jsme to nakonec byli můj kolega a já, kdo se zase cítil trochu bezmocně a bezradně, když jsme za hulákání libanonských mladíků pokračovali v policejní službě.

Když se v podobných případech nejedná ani o dospívající mládež nebo mladistvé, nýbrž vlastně ještě o děti, pak není jejich neúcta jen mrzutá, ale hlavně dvojnásobně bolí. Nejen proto, že může zraňovat, ale hlavně proto, že člověku musí být těch dětí líto: Mají zřejmě už jen málo šancí na to, že by mohli v naší společnosti přijmout normální roli. A sami za to mohou nejmíň ze všech. Jak bude vypadat jejich budoucnost? A hlavně - jak bude vypadat naše společná budoucnost?

Děti a mládež odjakživa rebelovaly. To patří ke zdravému vývoji. I já jsem se pořád pokoušela tvrdohlavě se prosadit - proti spolužákům, učitelům a rodičům. Ale to v dané souvislosti vůbec nemám na mysli. Je mnohem problematičtější, když mladiství plivou na policistu a urážejí ho jenom proto, že je policista. To už nemá nic společného s pubertální rebelií. Tyto "způsoby chování" odezírají už nejmenší děti od trochu starších, které je zase převzaly od "zkušenějších" vrstevníků. Chování se v podstatě předává na základě tradice. A v následující generaci se nanejvýš ještě "zdokonalí" a přizpůsobí nejnovějším technickým serepetičkám.

Ve vývoji těchto mladistvých se očividně něco nepovedlo. Zůstává otevřenou otázkou, kde k tomu došlo: ve škole nebo ve školce či doma? V době, kdy jako policistka za normálních okolností navazují první kontakt s problémovými mladistvými, chodí většina z nich ještě do školy, respektive měli by tam chodit.

Když jsem byla já školou povinná, měli jsme ve třídě na základce dvě nebo tři děti z neněmeckých rodin. Na reálce už jich bylo o trochu víc, ale pořád to ještě byla nepatrná menšina. Měla jsem štěstí v tom, že jsem vlastně neměla na výběr - musela jsem chtít nechtít navázat vztahy se svými německými spolužáky. Aniž jsem si toho povšimla, pracovala jsem tak aktivně na vlastní integraci.

Dnes se struktury školních tříd, zvláště u "slabých" škol, změnilo o 180 stupňů: Často jsou pevně v zahraničních rukách, už dlouhé roky tam klesá především podíl německých rodilých mluvčích, a to téměř k nule.

Nedávno jsem zažila výjezd na základní školu. Když jsem tam přijela, byla právě přestávka, a tak jsem si prohlížela děti na školním dvoře. Nezaznamenala jsem ani jednoho očividně německého školáka. Učitelka, která právě měla dozor, ke mně přistoupila, a tak jsem se jí zeptala, jak velký je v této škole podíl německých dětí. Odpověděla: "Zhruba pět procent." Možná je to extrémní příklad, ale do budoucna to bude spíš pravidlo než výjimka. Především v německých velkoměstech, kde dnes už existují celá aglomerační centra určitých skupin migrantů: Duisburg, Gelsenkirchen, v podstatě celé Porúří, Brémy/Bremerhaven, Berlín... Tento seznam se na základě demografického vývoje neustále prodlužuje.

Při jiném výjezdu mě oslovila německá matka, která měla dojem, že se její dítě učí v mateřské škole víc tureckých než německých slov. Syn svou matku například stále častěji oslovoval "anne" (což v turečtině znamená "matka"); matka zjistila, že její dítě v mateřské školce nedělá prakticky žádné pokroky v německém jazyce. Musela to všechno dohánět doma. Ujistila mě, že nemá nic proti cizincům, a rozhodně na mě nepůsobila xenofobním dojmem. Nepovažovala však za dobré, že její ratolest se téměř nesetká s němčinou. Zahraniční děti spolu mluvily svým vlastním jazykem, většinou turecky. Usoudila, že jakmile se to bude moct dovolit, bude se muset kvůli blahu vlastního dítěte odstěhovat. Musím se přiznat, že ji dnes víc než dobře chápu. Jako matka bych pravděpodobně smýšlela stejně a klidně bych podstoupila i delší cesty do práce, jen abych umístila své dítě do mateřské školky s menším zastoupením cizinců. Pokud se člověk ve vlastní zemi stane tak nepatrnou menšinou, že se na něho nebere ohled ani při volbě rodného jazyka, pak není divu, že se rodiče vyrovnávají s určitými pochybnostmi. Vypadá snad takhle úspěšná integrace? To určitě ne.

Učitelka z mateřské školky mi vyprávěla, že v mnoha mateřských školkách v Porúří se vychovatelé mají učit turecky - už jenom z toho pragmatického důvodu, aby lépe zvládali každodenní povinnosti. Zpočátku jsem se tomu zdráhala uvěřit! Se mnou kdysi v mateřské školce nikdo řecky nemluvil. A nebylo to ani zapotřebí, protože děti se učí nové jazyky velmi rychle, jak každý dobře ví. Proč by to v současnosti nemělo fungovat úplně stejně u tureckých dětí?

V mých očích je výzva učit se turecky naprosto mylný signál, vyslaný jak německým, tak i tureckým a všem ostatním rodičům. A v neposlední řadě také vychovatelkám. To je příznak obrácené asimilace - a vede jen k tomu, že se na našich ulicích bude mluvit ještě méně německy. Protože se němčina jako taková přestane učit! Když to domyslíte do konce, nepotrvá dlouho, než se znalosti turečtiny stanou běžným přijímacím kritériem pro vychovatele, učitele, lékaře a policisty. Že strašně přeháním? V čem by mohlo uškodit pár dodatečných jazykových znalostí, když už beztak dávno odpovídají reálným životním poměrům stále narůstajících skupin obyvatelstva? To by nevedlo pouze k záměně příčiny a účinku, ale přivodilo by to ještě další potíže.

Problém totiž nepředstavuje jenom jazyk, ale i jiné kulturní "zvyklosti". Vychovatelka mi vyprávěla ještě další příběh. Turecký sourozenecký pár se ve školce pohádal. Během sporu chlapec svou sestru udeřil. Vychovatelka chlapce vyhubovala a vysvětlila mu, že nesmí bít jiné lidi. A co se stalo? Následující den se do mateřské školky dostavil otec sourozenců a vychovatelce objasnil, že jeho synovi nemá co vytýkat. Chlapec má právo sestru udeřit, kdykoli se mu zachce. Nepochopitelné! A co je nejhorší: Výchovná zařízení na tom prakticky nic nezmění, protože nemají v ruce žádný použitelný nástroj proti rodičům, s nimiž se nedá o otázkách výchovy diskutovat.

A bohužel ani tohle není ojedinělý případ. Učitelka základní školy mě informovala, že jí muslimský prvňáček sdělil, že ona je žena, takže mu nemá co říkat. Takové věty prý slyší stále častěji, dokonce i od těch nejmladších žáků. Nehledě na to, jak je obtížné organizovat s takovými dětmi výuku pro celou třídu: Co z těch dětí vyrostě, když se už od malička naprosto samozřejmě rozvíjejí s takovými názory? Skutečně cítím v daném ohledu velkou úzkost, protože ony samozřejmě věří svým rodičům a vlastnímu prostředí víc než učitelům. O policistech ani nemluvě.

Školy mají nepochybně co dohánět, aby vyhověly měnícím se požadavkům při integraci stále se zvětšující skupiny migrantských dětí. Rozhodně to není jednoduchá výzva, především v aglomeračních oblastech s vysokým podílem migrantů čelíme výše popsaným velkým jazykovým překážkám. Jakmile se tam jednou etablojí sociální paralelní struktury, není pro každodenní život už vůbec nutné učit se němčinu. Všechno se skvěle zvládne s turečtinou nebo arabštinou - u pekaře, zelináře a kadeřníka stejně jako v cestovní kanceláři nebo u advokáta. Pak to budou mít těžké i zainteresované a ochotné děti, protože by se musely vymezit proti své vlastní rodině - a to nedokáže žádné dítě na světě!

Máme-li na paměti zmíněný demografický vývoj a uvědomíme-li si vývojové tendence posledních let, které jsem právě v hrubých obrysech načrtl, pak lze jen doufat, že i posledním snílům a popíračům problémů je zřejmé, o jak výbušnou situaci se jedná. Výhodiskem lepší integrace proto musí být naprosto jednoznačně rodiče. Právě tam se většinou velmi rychle objeví největší překážka: Právě u rodičů je opakovaně patrné, že v muslimsky orientovaných rodinách se při výchově předávají dětem přesvědčení, která zčásti nejsou slučitelná s naším pohledem na společnost, s našimi hodnotami ani s našimi zákony.

Prozkoumáme-li životopisy mladistvých pachatelů trestných činů, pokaždé dojdeme ke stejným příznakům a charakteristikám. Chlapci jsou od samého počátku extrémně hýčkáni a rozmazlováni - je absurdní, že především vlastními matkami, na které zanedlouho zvysoka kašlou. Hned od narození se v podstatě od matky nedovídají o žádných hranicích či mezích vlastního chování. Otec má sice hlavní slovo, avšak zpravidla se sám nestará o otázky výchovy - ale pokud ano, pak jsou obecně rozšířeným prostředkem přísnost a násilí. Důsledek je zřejmý: Na základní škole - zčásti už i ve školce - se projevují první nápadné odchylky v chování: základní kámen neúcty a sklonu k násilnostem už byl dávno položen.

Jakmile s tím jsou rodiče konfrontováni, s oblibou hledají příčinu problémů ve školském systému, v příslušné škole nebo u jednotlivých učitelů. Výčitky sahají od neschopnosti přes znevýhodňování až po rasismus. Chlácholení z úst rodičů, vedené v duchu "Jsou to přece ještě děti" nebo "Ale on je doma tak hodný" je věrohodné pouze v naprosto ojedinělých případech. Případně - a k tomu dochází často - nikdo z rodičů se školou nekomunikuje.

Chlapci jsou doma obecně jen málo kontrolováni (na rozdíl od dívek) a už záhy si sami určují, co budou dělat - ve vztahu ke škole spíš co dělat nebudou. Tyhle děti chodí do školy, aniž by jim někdo dokázal přesvědčivě vysvětlit, proč vůbec. A tak pořád narůstá počet zameškaných hodin, které děti tráví kdesi s přáteli, samozřejmě bez jakéhokoli dozoru nebo kontroly. I počátek a konec školních prázdnin platí v těchto rodinách nanejvýš za hrubé orientační vodítko pro plánování dovolené, rodičovské schůzky se pojmají jako dobrovolné akce, pokud se vůbec berou na vědomí. Dříve či později začne hrozit opakování ročníku - pokud do té doby nedošlo k mrzutostem kvůli šikaně, krádeži nebo fyzickému násilí, to pak nezdědka dochází rovnou k první změně školy. Tím se ovšem naznačené problémy nevyřeší, pouze odsunou - ale aspoň prozatím vypadají všichni šťastně, a to nezdědka i škola, která má o starosti s jedním výlupkem méně.

Tím se však situace většinou nezlepší, právě naopak, protože to jen nadále podkopává schopnost vytvářet si vztahy s jinými lidmi. Pokud někoho problémového přesunete z bodu A do bodu B, naskytne se co nevidět otázka: Proč vůbec ještě dál chodit do školy, kde člověka koneckonců jenom ponižují a kde nikdy nedojde uznání, které mu podle jeho vlastního uvážení náleží? Jediná forma respektu, kterou si tam mohou zasloužit, je spojená s použitím násilí. Už desetiletí žáci vynikají v tom, že vystavují své spolužáky nátlaku, odebírají jim peníze, bijí je a kopají do nich. O něco později následují stále tvrdší ataky provázené otevřenými výhrůžkami. Ve třinácti až čtrnácti letech k tomu přistupují ve zvětšené míře také sexuální motivy.

Opakování školního ročníku není v životopisech mladistvých pachatelů trestné činnosti žádná zvláštnost. To pak zneužívají i mnozí rodiče, kteří jsou nepřístupní jakékoli radě či konzultaci, a často na ně reagují "výchovnou dovolenou" v zemi původu dané rodiny. Většinou bez patrných důsledků po návratu do Německa. Nepodaří-li se deprimující kolotoč střídání škol, respektive opakování ročníků zastavit, čeká žáka neukončená školní docházka.

Nejpozději v tomto okamžiku se perspektiva alespoň zčásti normálního života v této společnosti dostala na samotné dno. Po rodičích už nelze nyní požadovat, aby za svůj zdrženlivý postoj skládali účty. Právě nyní musí společnost posoudit, jak se s tímto fenoménem vyrovná.

Každý člověk prožívá svou primární socializaci ve vlastní rodině. I místo narození, případně lokalita, kde vyrůstá, hraje důležitou roli, protože je například určující ohledně reakcí na barvu kůže, náboženskou příslušnost a podobné záležitosti. Kdo vyrůstá pouze mezi svými, má později větší problémy vyrovnat se s ostatními lidmi - ať už jsou to děti vyrůstající ve zlaté kleci a převážené v SUV od jedné společenské události ke druhé, nebo děti ze sociálně slabých lokalit. Zvláště poslední uvedená varianta to má hodně těžké, protože u takových dětí nezřídka vážnou i ta nejjednodušší pravidla sociálního soužití a násilí pro ně rozhodně není cizí slovo - přinejmenším v praxi, jak jsme už viděli.

Hranice mezi rodinou a prostředím jsou od určitého okamžiku nezřetelné, ale zpočátku je větší odpovědnost jednoznačně na straně rodiny. To, co se děti nenaučí doma, může v pozdějším sociálním prostředí bezprostředně vést ke konfliktům a potížím. Mluvíme-li zde o problémech s integrací, neznamená to samozřejmě pro migranty, že by měli své děti za naprostého popření jejich původu co nejnápadněji asimilovat - obdobné problémy přece existují i u německých dětí. Avšak velkou pomocí by bylo i vědomí více soustředěné na požadavky, které jsou v daném ohledu kladeny. Jinak se příliš snadno podlehne tomu, ba je to přímo nevyhnutelné, že se přijme role oběti - to ovšem není řešení, nýbrž to uvedený problém jen dál zatěžuje a prohlubuje.

Proč je tak obtížné oslovit a ovlivnit rodiče? Odkud se bere tohle důsledné odmítání spolupráce?

Zatímco v německých rodinách se v sociálně slabých oblastech dají jako příčiny nedostatečné ochoty ke spolupráci s mateřskými školkami a školami určit obvykle nedostatečné vzdělání, nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách přetrvávající nejen roky, ale i celá desetiletí, a alkoholismus, chybí v muslimsky orientovaných rodinách navíc nezřídka zásadní chápání odpovědnosti. Četné rodiny jsou ze svých domovských zemí navyklé, že úkoly spojené s výchovou se bezezbytku přesouvají na příslušná zařízení. V tom pak spočívá problém školek a škol, že rodiče dávají jasně najevo, že výchova není jejich věc. Tak lze také vysvětlit, že tito rodiče, pokud vůbec komunikují se školskými zařízeními, většinou jen kladou požadavky nebo je zavalují výčitkami. Jakmile se pak objeví problémy, cítí se rodiče často přetíženi, protože se sami nikdy nenaučili, jak takové situace konstruktivně řešit.

Chceme-li však mladistvé znovu přivést do normálních životních kolejí, musíme se přesto pokusit zapojit do této snahy i jejich rodiče. Pokud se nám to nepodaří, znamená to, že školám, školkám, orgánům péče o mládež, policii, soudnictví a samozřejmě i celému zbytku společnosti už vlastně ujel vlak.

Následující malý příklad je vhodný k tomu, aby osvětlil jeden kulturní rozdíl, zvláště pokud jde o výchovu: Zhruba desetiletý turecký chlapec byl přistižen při krádeži v obchodě. Když jsme ho dopravili na služebnu, informovali jsme rodiče. Jakmile se k nám dostavili, matka okamžitě k chlapci přistoupila, hladila ho a líbala na hlavu. Mluvila s ním turecky. Moc jsem jí sice nerozuměla, ale z tichého konejšivého hlasu a mateřské péče jsem poznala, že syna utěšuje! Chlapec však matku odstrkoval a pohrdavými pohledy jí dával jasně na srozuměnou, že má zachovat klid. Otec mlčel jako hrob.

Chvilí jsem chování rodičů se zájmem sledovala. Tady bylo naprosto jasné, kdo má hlavní slovo. To dítě! Tenhle chlapec byl pro rodiče něco jako malý paša, který se - a to kdoví jestli! - dopustil nepatrné chybičky. Za to by ovšem rozhodně neměl být trestán.

Když jsem se otce zeptala, jestli by si nechtěl se synem promluvit a patřičně ho usměrnit, odpověděl: "Cože to mám jako udělat?"

V tu chvíli jsem toho měla tak akorát dost, a proto jsem s nimi provedla výchovný rozhovor. Vysvětlila jsem, že za výchovu dětí odpovídají rodiče, nikoli policie. Upozornila jsem, že sama jim

mohu pomoci jen radou, případně pohrozit krátkodobými sankcemi, ale nic víc. Prorokovala jsem rodičům, že pokud setrvají u svých výchovných metod, bude jejich chlapec s největší pravděpodobností ve své kriminální kariéře pokračovat. Vždy to začíná malými krádežemi a pokračuje loupežnými delikty. Nechtěli to však vzít na vědomí.

- - -

Podíváme-li se na extrémní případy v souvislosti s lehkými a těžkými recidivisty (Pro pojmy "Mehrfachtäter", příp. "Intensivtäter" - v češtině opsáno jako lehčí a těžcí recidivisté) neexistuje ve Spolkové republice jednotná definice. Toto označení se regionálně odlišuje, občas se oba pojmy používají jako synonyma. Podle PKS - Policejní kriminální statistika - se lehčí recidivisté dopouštějí dvou až čtyř trestných činů za rok, těžcí recidivisté pak čtyř a více ročně.), jen těžko můžeme opominout Kirsten Heisigovou. Až do své předčasné smrti v roce 2010 působila jako jedna z nejangažovanějších soudkyň pro mladistvé v Německu. Její "Neuköllnský model", s nímž (společně se svým kolegou Stephanem Kuperionem) čelila narůstajícímu problému s mladistvými pachateli trestných činů, se při svém uvedení do praxe v témže roce postaral o bouřlivé diskuze. Považuji zmíněný model za správné východisko, protože spočívá na zkráceném procesu a důsledných rozsudcích na základě reálné a pragmatické spolupráce všech "dotčených" institucí: od školy přes úřad péče o mládež až po policii, státní zastupitelství a soudnictví. Ze své praxe mohu veškeré poznatky, které se pro Kirsten Heisigovou staly v její knize *Das Ende der Geduld* (Konec trpělivosti) základem zmíněného modelu, jen potvrdit a uvítala bych jejich uplatňování i za hranicemi Berlína (v současnosti se podle mých vědomostí naplňuje jen v některých regionech Bavorska).

Kirsten Heisigová vykročila po nezvyklé a pro mnohé i nepohodlné cestě: Pokusila se v rámci svých možností obejít byrokratické překážky a přímo se dostat k příslušným mladistvým. Už měla plné zuby dodržování zažitých cestiček právního systému, protože podle jejího názoru tyto tradiční postupy zcela očividně nedokázaly odstraňovat problémy - a proto si sama vyhrnula rukávy. Byla pevně přesvědčena o tom, že rychlým vynášením rozsudků a v případě nutnosti i tvrdými, ale spravedlivými tresty lze účinně zasáhnout do výchovy. Předpokladem pro úspěch tohoto modelu byla podle jejího názoru úzká spolupráce s policií i preventivní práce s rodiči mladistvých pachatelů trestných činů. Aby si udělala představu o skutečných životních poměrech mladistvých, informovala se přímo na místě, osobně chodila do sociálních ghatt a škol, rozmlouvala s učiteli a různými způsoby se pokoušela navazovat kontakty s rodiči, například přes turecké nebo arabské spolky.

Zde se opět dostáváme k problému, jak navázat spolupráci s těmi, kteří jsou za výchovu dětí a mladistvých skutečně odpovědní. Bylo by samozřejmě nejlepší, kdybychom pro to rodiče získali na základě dobrovolnosti. S přehnaně velkým pochopením se ale u popsanych výchozích situací spíš nedá počítat, zvláště pokud jsou představy o výchově mimořádně archaické. Přesto je nutné takovou nabídku učinit. Pokud u rodičů nepadne zrno na úrodnou půdu a nepochopí, co v praxi pro ně jako osoby oprávněné k výchově dětí znamená první slovo ve slovním spojení *povinná školní docházka*, neobejdeme se podle mého názoru bez sankcí - jak u příjemců sociálních dávek, tak u migrantů. Bez školy není vzdělání, bez vzdělání se nelze účinně podílet na společenském životě.

Než se přistoupí k tvrdším sankcím, měly by nejdřív proběhnout závazné rozhovory s rodiči, jakmile došlo k prvním konfliktům se zákonem. A to co nejdřív poté, co byly tyto konflikty policejně zjištěny a řešeny. Kdyby se při podobných případech například dostavili učitelé a policisté společně, bylo by okamžitě jasné, že škola a policie spolupracují a daná záležitost je pro ně skutečně vážná. Měli by být u toho - pokud existují - i školní psychologové.

Zmíněné rozhovory s rodiči by podle závažnosti činu neměly být jednorázovou záležitostí, ale měly by se konat častěji po delší časové období - pokaždé závazně, pokaždé se stejnými důsledky při nedodržení stanovených dohod a pravidel. Pokud by druhá strana nespolupracovala, hrozilo by krácení dávek, případně i pokuta - to bývá bohužel jediný jazyk,

kteřý je univerzálně srozumitelný. Kirsten Heisigová každopádně dospěla ke zkušenosti, že pokuty se uhradí nejspozději tehdy, když v případě nezaplacení hrozí týdenní vězení. Když se jedná o žádost státním orgánům o příspěvky či dávky, požadovaná pravidla se rovněž dodržují. Proč bychom to neměli požadovat pro blaho jejich vlastního dítěte?

Rodičovské selhání z mého pohledu trpíme příliš dlouho. Pokud děti u nás mají objemný spis ještě před dosažením trestní odpovědnosti, nemělo by být vlastně příliš obtížné včas vyhledat rodiče těchto problémových případů a pohnat je k odpovědnosti. Ochota ke spolupráci nebo naopak její nedostatek vyjde najevo velmi brzy - zde bychom měli od samého počátku vyžadovat víc, nikoli být neustále benevolentní. Ten problém se totiž v budoucnu jenom vystupňuje: Odmítavý postoj se velmi pravděpodobně "úspěšně" předá dětem, které svou roli oběti nacvičovaly už dlouhá léta. Zdejší právo se dodržuje stejně málo jako zdejší hodnoty - na tom bychom ale měli trvat důrazněji, dokud jsme ještě o vlastním právu a životních hodnotách přesvědčeni.

To, nač bychom u sankcí v neposlední řadě měli brát zřetel, je odstrašující účinek. Sankce se totiž mezi dosud nezainteresovanými rodiči rozkřiknou. Dosud jsme se mladistvým pachatelům trestných činů moc na kobytku nedostali. Než jim začnou hrozit tvrdší tresty, nahromadí bohaté zkušenosti se sociálními hodinami, antiagresivním školením a psychologickou péčí. Mimochodem, právě psychologické péče se mnoha obětem v naší zemi dostává v podstatně menším rozsahu než pachatelům, což by se rozhodně nemělo stávat!

Názor některých kriminologů, že "vyčkávací strategie" přináší lepší výsledky a mírnost se vyplácí, nemohu na základě svých praktických zkušeností sdílet. To je sociální romantika z dávno zašlých časů. Já bych těm pánům doporučovala, aby se jako Kirsten Heisigová častěji osobně odebrali do sociálních ghatt a zažívali pachatele i oběti v jejich skutečném prostředí. Snad by to jejich dosavadní zorný úhel člověka sedícího za psacím stolem trochu poupravilo.

Jak je problém mladistvých delikventů naléhavý, dokládají i novější statistická šetření: Například počet nebezpečných a těžkých deliktů spojených s ublížením na těle vzrostl od roku 2003 do roku 2012 o 24 %. Téměř polovina osob podezřelých z těchto trestných činů je mladší 21 let. Z pohledu podílu jednotlivých skupin obyvatelstva dominují těmito "žebříčkům" především muži turecko-arabského původu.

Zmíněný vývojový trest se dočkal potvrzení i od soupeřníka Kirsten Heisigové, soudce pro mladistvé Stephana Kuperiona. "Projevuje se tendence, že někteří pachatelé přistupují ke stále brutálnějšímu způsobu ublížení na těle. Tomu musíme rozhodně zabránit. V tomto ohledu musíme jednat důsledně a být také patřičně rychlí. A nepochybovat o tom, že to vyžaduje i tvrdost. Já - ani paní Heisigová - vůbec nejsme obecnými zastánci tvrdosti a v žádném případě nepožaduji, že všichni musí za mřížel!" Je to podloženo i pedagogickým přesvědčením, které Kirsten Heisigová popsala následujícím způsobem: "Pořád říkám: Polepšovna nebo si alespoň přičichnout k tomu, co znamená odnětí svobody. A pokud člověka, který vsadil na kriminální kariéru, ve 14 či 15 letech strčíte do vězení, posloužíte mu tím lépe, než kdybychom ještě tři roky čekali a pak musel na pět let do nápravně výchovného zařízení pro mladistvé."

Na mladistvých pachatelích trestné činnosti jsou viditelné problémy, s nimiž se budeme muset stále častěji vyrovnávat, pokud nedokážeme tyto delikventy a jejich rodiče integrovat. Počet takových problémů nebude klesat sám od sebe, spíše se musíme obávat pravého opaku. To samozřejmě neznamená, že za každým hulákajícím mladíkem s jižanským vzhledem hned nutně vězí potenciální recidivista, kterého je třeba zavřít, než přivodí neštěstí. Přesto zažívám mnoho občanů, kteří mají značné potíže i s nápadným temperamentem, což vychází z naší kulturní orientace i představ o výchově - nebo prostě a jednoduše ze strachu.

Dělat rámus, vyřvávat, chovat se hrubě, než dojde na vlastní věc - pokud nějaká taková věc vůbec existuje. Všechny tyhle snahy odvést pozornost velice dobře znám, zažívám je skoro každý den. Patří ke standardnímu repertoáru a migranti je s oblibou vysvětlují tím, že patří k "jejich kultuře". V tomto ohledu s nimi absolutně souhlasím. Kulturní charakteristika je nezaměnitelná - a prosazuje se bohužel vymezením proti jakékoli formě zdrženlivého respektu. Slabí, tiší, opatrní a bojácní jedinci se automaticky stávají oběťmi. A ten, kdo vystoupí na obranu oběti, se sám stává nepřitelem. Nemusí být ani na první pohled patrné, že jde o policistu.

Když občas soukromě cestuji městskou veřejnou dopravou a vidím, jak se zvláště muslimští mladiství chovají, div při tom sama nevyletím z kůže. Mluví vlastní hatmatilkou ("kanak sprak"), v podstatě makarónským jazykem - napůl německy, napůl turecky, navíc místo spisovných tvarů zájem ich, mich, dich slyšíte všude iš, miš, diš, však to jistě sami znáte. Dobře, to se dá ještě snést. Ale někdy začnou provokovat, prostě jen tak, aniž by se přitom zaměřili na někoho konkrétního. Nahlas a zřetelně pronesou "podělaní Němci" nebo "tahle zasraná země". A to je opravdu ještě to neškodné výrazivo.

A jak reagují ostatní pasažéři? Nijak. Jen rozpačitě sklopí oči a zírají na zem. Nikdo, ale opravdu nikdo proti tomu nezakročí. Lidé mají strach, že si způsobí mrzutosti - zprávy přece hojně informují o bitkách v metru. Nebo - a to je ještě horší - je jim to lhostejné. Obojí má za následek, že se už nikdo necítí dobře, když tito mladiství nastoupí do autobusu, příměstské dráhy nebo se objeví v jakémkoli veřejném prostoru. Bez boje jim přenecháváme svrchovanost na určitých územích, a tím je jen posilujeme v jejich chování. Každý z nás si jistě dokáže snadno představit, co to ve skutečnosti znamená pro zmíněné mladistvé, kteří se jinak sotva dočkají osobnostního utvrzení, a to jak ve škole, tak i doma. Jsou odměňováni za to, že veřejně demonstrují sílu a násilí. Náš strach je jejich odměnou.

Jakmile se stanu svědkyní takového excesu, napomenu mladíky (jen zřídka se toho účastní dívky) ostrým a sebejistým hlasem. Jakmile totiž zaznamenají slabost, okamžitě jste prohráli a vysloužíte si ty nejhorší urážky. Máte-li smůlu, nezůstane jen u nich, ale většinou se po takovém přísném napomenutí začnou chovat lépe. Neustále si uvědomuji riziko, že může dojít i k fyzickému napadení. V nejhorším případě bych byla zmlácena, aniž bych mohla počítat s pomocí ostatních pasažérů. Naštěstí jsem dosud na základě profesní zkušenosti vždy dokázala rizikovou situaci správně odhadnout.

Pro běžného občana to ovšem nebývá tak snadné, a proto, máte-li o dané situaci určité pochybnosti, bych vám nedoporučovala jednat zbrkle. Tihle mladiství nedočkavě čekají na nesprávnou reakci, aby tak získali další záminku k dalšímu vystupňování svého chování. Pokud situace eskaluje a pachatelé našli oběť, stává se situace pro všechny mnohem nebezpečnější. Násilnický potenciál může velice rychle vzkypět. V takových situacích nepodnikejte nic na vlastní pěst, ani když máte zkušenosti z bojových sportů. Nikdy totiž nevíte, jestli dokonce už i mladiství nechodí po městě vyzbrojeni noži nebo jinými zbraněmi. Navažte oční kontakt s dalšími cestujícími a hledejte spojence. Pokud se vám to nepodaří, přivolejte pomoc telefonicky, nejlépe nenápadně, abyste se sami nestali terčem.

Posláním takového dominantního chování je v podstatě vyjádřit jen jediné: moc, a to ve dvou směrech. Navenek to znamená: "Tady máme kontrolu my" a toto poselství se zvnitřňuje jako: "Tady jsem alfa samec." Nezávisle na skutečných spouštěčích tohoto chování nejde vlastně o nic jiného než primitivní prastarou hru o moc a postavení.

Pokud se někomu nepodaří udržet nebo vybudovat svůj status, hrozí mu ztráta tváře. Uražená čest, o které pořád dokola posloucháme, se opravdu pociťuje jako hluboké ponížení (více o tom v následující kapitole). Jsou to rány, které se občas pořádně nezhojí ani za celý zbytek života - podle toho, jak silně je v člověku zakotveno přesvědčení o daném světovém názoru. V každodenním životě těchto mladistvých vede dominantní chování k afektivnímu, spontánnímu, neplánovanému

násilí. Na veřejných místech, v parcích a ve školách je to nejčastější forma násilí - stejně jako v problémových okresech, kde rvačky nejsou obecně ničím neobvyklým. Pachatelé pocházejí převážně z věkové skupiny mezi 14 a 25 roky.

Dominantní chování ale není jen příznak mladistvých v pubertálním věku, k nimž to v jistých mezích zcela přirozeně patří. Mohou ho vyvolat nejen nekontrolovatelné hormony, ale i zkonstatované představy a tradice a archaické pohledy na svět. Ten, kdo s násilím vyrůstal - nebo trochu slabší formulace: ten, komu není násilí cizí jako výchovný prostředek - na ně nahlíží jako na recept, který se přímo nabízí při snaze odstranit ten či onen problém. Zvláště pokud takový jedinec má k dispozici jen velmi málo jiných nástrojů na zvládnutí problému.

Ztrátě tváře se bohužel při konfliktech prakticky nelze vyhnout - jednu stranu to potká vždycky. Pro oběť může mít urážka vlastní cti zásadní důsledky, protože představuje, jak už bylo řečeno, vysoce emocionální ponížení. Ačkoli ve skutečnosti jde o fyzické násilí, mnohem větší váhu má psychologické ponížení v podobě ztráty tváře. Jak by se pár zlomených kostí mohlo srovnávat se ztrátou cti?

V daném ohledu často úplně chybí v těchto kulturách empatie - to, co se počítá, je pouze status, postavení. To opět vysvětluje skutečnost, že pachatelé násilných činů často sami poznali na vlastním těle násilí, ať už v rodině, nebo bezprostředním okolí. Nepatrný význam empatie je tudíž nacvičený. A kdo v takových podmínkách naprosto samozřejmě vyrůstá, má následně potíže, chce-li se z naznačeného začarovaného kruhu vymanit. Přesně před tímto dilematem stojí mnozí muslimsky orientovaní mladiství, pokud jim neposkytneme pomoc, aby tohle prokletí prolomili.

K dominantnímu násilí mohou vést i pocity méněcennosti a strach z vlastního selhání. A - hlavně u mladistvých - se stále častěji vyskytuje i něco jiného: sžíravá nuda. Oni zkrátka nevědí, co si se sebou počít, nemají žádnou orientaci, která by se jim v něčem vyplatila (což je, to bych chtěla podotknout jen na okraj, činí také náchylnými pro extremistický způsob myšlení). Zní to banálně, ale nuda je pro tyhle mladíky opravdový problém - a bohužel mu nedokážou čelit jinak než svými navyklými mocenskými hrátkami.

Násilí plynoucí z projevů dominantního chování je právě u mladistvých pachatelů trestných činů občas vlastně volání o pomoc, ať už takové násilné projevy vyplývají z kulturního zázemí nebo hlavně z absence jakékoli perspektivy. Oni zoufale hledají uznání. Pokud se jim ho nedostane doma ani ve škole nebo kdekoli jinde, dostávají se rychle na šikmou plochu: Nenaplněné sny vedou k nepřiměřeným násilným reakcím, což zase vyvolává zklamání v jejich okolí, které jim pak o to víc upírá své uznání.

Ztráta tváře často vede k afektivnímu násilí. Zde se neplánuje téměř nebo vůbec nic, dochází ke spontánní reakci. To jsou přesně ty situace, které rovnou, bez předchozího upozornění, eskalují. I když si dotyčný jedinec uvědomuje, jakou roli hraje směsice dominantního chování a cti (a já jsem to už zažila častěji, než je mi milé), je pořád strašně těžké rozpoznat bod zlomu, na kterém dojde v dané záležitosti ke zvratu a konflikt exploduje.

Snižování tohoto napětí pak v praxi pro nás policisty znamená často prostě jediné: nepřístupovat na žádné riziko. I s tím důsledkem, že se budeme muset předčasně stáhnout, abychom se vyhnuli zraněným na obou stranách. To, že náš ústup je v očích těch druhých pouhým potvrzením jejich vlastního neuctivého chování, je smutná realita, která celou problematiku pro nás ještě dále vyostřuje. Je to totéž, jako by nám tím oni přivodili ztrátu tváře, což si v rámci svého prostého pohledu na svět, obývaný jen silnými a slabými lidmi, přirozeně vykládají jako absolutní úspěch.

A něco takového si pochopitelně nenechají jen pro sebe. Konej "dobro" a mluv o něm - tuto starou marketingovou moudrost znají i ti nejmenší. Díky sociálním médiím to dnes už nepředstavuje sebemenší problém - rozkřikne se to rychleji, než stačíte zamrkat. A při následující

konfrontaci pak dojde k pokusu posunout hranici ještě o kousek dál - jako při hře, v níž může prohrát pouze jedna strana. Zvláště když ta druhá strana naprosto vědomě využívá výhodu právní ochrany nezletilých. To se naučili od svých "velkých bratrů" - a my proti tomu stojíme v podstatě bezmocně.

Dominantní násilí lze odlišit od strategického násilí a násilného přesvědčování. O strategickém násilí mluvíme například u loupeže, znásilnění nebo majetkové kriminality. Zde zpravidla máme co činit s vysokou kriminální energií, vznikající často z existenční nouze. Přesvědčovací pachatelé, jako NSU nebo Anders Breivik, rovněž nejednají spontánně, ale tato záležitost si často vyžaduje komplexnější vysvětlení. Na jedné straně jde o přesvědčení, na druhé straně jsou přesto ve hře i silné emoce. Empatie bývá ovšem zpravidla umrtvena, pachatel se cítí jako oběť a odvozuje z toho legálnost vlastních skutků - od záchvatů amoku až k sebevražedným atentátům, od politického extremismu až po rituální vraždy na ochranu cti. S touto formou násilí nemáme bohudíky příliš často co do činění.

Promluvme si proto na závěr ještě jednou o rozhodující roli rodičů. K tomu, aby jejich děti měly skutečnou šanci se integrovat, se musí celoplošně prosadit přesvědčení, že cesta k tomuto cíli vede pouze přes školu a vzdělání. Pokud se děti v tomto ohledu nedočkají žádné podpory ve svém bezprostředním okolí, znamená to, že jejich frustrace bude předem naprogramována. Je důležité, aby cítily i emocionální podporu, protože žádná školní kariéra neprobíhá jen strmě vzhůru. Existuje-li v rodinách vůle mluvit o škole i doma, zvyšují se šance na úspěch - a to nezávisle na stupni vzdělání rodičů.

Následky dalšího ztroskotání při integraci jsme už v náznacích viděli. Avšak z mladistvých jednou vyrostou dospělí, kteří budou svá přesvědčení prožívat a šířit dál. Teprve potom se stanou opravdovými protagonisty cti, rodiny a patriarchy.

"Tady jde o naši čest" - moc rodiny a otců

Drama, které by se pro nás všechny mohlo ze ztracených mladistvých vyvinout, se stále zřetelněji mění v realitu. Zvláště tam, kde na sebe narazí archaické vidění světa a nenaplněné sny, se šíří pocit, že člověk je vyděděný, nežádoucí, a tudíž bez sebemenší šance na úspěch. Samozřejmě ne každý se hned stane extremistou a (případně nebo) násilníkem, ale na problémy bylo většinou zaděláno dříve a při důsledném zásahu by se jim dalo předejít, přinejmenším částečně. O to je mrzutější, když přesto vyústí do kriminálního chování.

V Berlíně je údajně zhruba 80 % mladistvých pachatelů násilné trestné činnosti tureckého nebo arabského původu. Oběti je koneckonců nejspíš lhostejné, jestli ji zmlátil německý neonacista nebo migrant, ale pro zkoumání příčin nám to nemůže být jedno, chceme-li problém s integrací zvládnout.

V předchozí kapitole jsme viděli, že právě u mladistvých pachatelů trestných činů příčiny takřkajíc začínají v rodinném prostředí, do kterého se narodili. Důvod, proč právě migrantům z muslimsky orientovaných zemí i v dospělosti připadá obtížné se tohoto balastu zbavit, spočívá ve fenomenální moci jejich rodin. Hlavně pro ženy je téměř nemožné, že by se z ní vymanily na vlastní pěst. A znovu je to kulturní zázemí, v němž koření tyto problémy.

Mnohé konflikty, které jsou vyvolávány odlišnou kulturní tradicí, jsou absolutně neškodné. Některé z nich, podíváme-li se na ně samostatně, by nás snad dokázaly i pobavit. Ve službě jsem například už mnohokrát zažila, že muslimové nás policisty vyzývají, abychom si u vchodu do bytu zuli boty. Konkrétní příklad:

Jeden turecký spoluobčan se kvůli narušování klidu v jeho domě obrátil na policii. Na místě jsem musela lokalizovat přesný zdroj hluku a za tímto účelem jsem vstoupila do bytu volajícího. Byla to vlastně úplně normální rutinní akce - dokud mě muž nevyzval, abych se zula. Vysvětlila jsem mu, že tento zvyk respektuji, ale jen privátně. Při služebním výjezdu je zhola nemožné, abychom se s kolegy zouvali. Zásadní přednost má vlastní bezpečnost, v tomto ohledu nelze dělat žádné výjimky. Vysvětlila jsem to tomu muži, ale jeho to nezajímalo, pouze prohlásil něco v následujícím smyslu: "V botách sem nevstoupíte. V naší kultuře se to tak dělá!"

Dříve bych tak vehementní postoj možná považovala za žert. Ale protože jsem v posledních letech i v daném ohledu nashromáždila dostatek zkušeností, věděla jsem, že mu s nejvyšší pravděpodobností ani tak nejde o pouliční špínu na naší obuvi jako spíš o symbolické znečištění. Zout si boty je znamením úcty k Alláhovi. Ten muž nedokázal přeskočit stín vlastní cti, tradice nebo náboženství: To, aby se policisté zuli, pro něho bylo důležitější než rušení klidu. A protože bez vstupu do bytu jsme nedokázali zdroj tohoto rušení lokalizovat, museli jsme místo zásahu bez dalších opatření zase opustit.

"V naší kultuře to tak je!" nebo zkrátka jen "U nás se to tak prostě dělá!" - tak znějí oblíbená paušální zdůvodnění. Netýká se to jen zouvání, na tom trvají i mnozí jiní, ale například zásadně velmi hlasitě diskuze nebo pohrdavého chování k ženám. Jakékoli další vyptávání na takové obvyčeje vyvolá rychle rozčilení. Jako Řekyni mi není hlasitá argumentace cizí a na rozdíl od některých svých německých kolegů nemám velký problém s tím, když si mám zjednat pozornost. Přesto samozřejmě znám psychicky ubíjející výměnu argumentů podle hesla "čím hlasitěji, tím správněji" a dokážu pochopit, že stále více kolegů jednoduše už nemá na takové souboje chuť; člověka to vyčerpá, ještě než se dostane k jádru věci.

A právě to je také důvod zmíněné strategie: Ten, kdo se nechá znechutit intenzitou hlasu a záměrným zdržováním, ztratí chuť dotáhnout věci důsledně do konce. Když jako dopravní policistka musím kvůli takovému přestupku, jako je nesprávné parkování, nejdřív půl hodiny uklidňovat rozpálené hlavy, je přece jasné, že moji "zákazníci" začnou časem spekulovat, že příště jednoduše zamhouřím oko, než abych celý ten strašlivý tyátr podstoupila od začátku.

Uvedená strategie se zcela jednoduše prosadila proto, že je až neuvěřitelně úspěšná. Což se samozřejmě rychle rozkřikne.

Malá městská zábavní oblast v Bochumi je takzvaný Bermudský trojúhelník. Stejně jako v centru každého města jsou i v Bochumi problémy s parkovišti. Často se nelze vyhnout tomu, že nastane konflikt s občany, kteří jsou pohodlní udělat nějaký ten krok navíc, případně kteří si obecně nijak zvlášť nelámou hlavu s pravidly. Ulice, kam mají vozidla povolený vjezd, jsou poseta šíša bary, prodejny s kebabem a tak dále. Proto se tam zdržuje i neodmyslitelně mnoho mladých turecko-arabských mužů. V teplém ročním období se židle a stoly stavějí před obchody na chodníky, takže zákazníci mohou pohodlně sledovat dění na ulici a naprosto neomylně zaznamenají příjezd policie.

Na zmíněné straně ulice je značka zákazu zastavení. Je to z dobrého důvodu: zaparkuje-li auto na kraji vozovky, omezí to plynulost provozu. A tak tu pravidelně, zvláště o víkendu, dochází ke kritickým dopravním situacím ústícím do absolutního chaosu. To ovšem "štamgastům", kteří celé hodiny vasedávají v barech a prodejnách kebabu, nebrání v tom, aby tam svá auta odstavili. V podstatě se z toho stalo něco jako hobby: Mají dokonalý výhled na celou ulici, a tak rychle vyskočí, jakmile spatří příjezdět policejní vůz, a svá vozidla přeparkují - tedy dokud policie zase nevyklidí pole, pak je zase vrátí přesně na původní místo.

Nejdřív jsem těm osobám udělila výstrahu, jakmile se okamžitě objevily u aut, nebo jsem je ani neoslovila, protože už ve vozech odjížděly, když nás už zdaleky spatřily přijíždět. Jakmile jsem ale poznala, že se s ubíjející pravidelností téměř vždy jedná o tatáž vozidla nebo tytéž lidi, neuchylovala jsem se jen k ústní důtce, ale udělila jsem pokutu. Jestliže příslušní lidé při ústním upozornění reagovali v minulosti ještě velmi mile, nyní se situace razantně změnila.

Ne že by se kvůli tomu jen rozčilovali - to bych ještě dokázala pochopit, vždyť nikoho nepotěší, když musí sáhnout do peněženky. I toho nejuznalejšího člověka to mrzí, zvláště pokud se pokutě dalo snadno zabránit. U pocitu rozmrzelosti však nezůstalo, nýbrž udělená pokuta rovnou vedla k nekonečným diskuzím. Navíc se kolem hned začalo srocovat víc osob, nezúčastnění "kamarádi" varovaných osob se do toho hlasitě vmísili a vyvíjeli nátlak, aby nás policisty zastrašili a přiměli k ústupkům.

Jak často bude policista takové kontroly provádět, jestliže musí počítat s energickým odporem už při řešení pouhého parkovacího (!) přestupku? Nebude-li je dělat, zavládne během nesmírně krátké době anarchie. Jestliže se jim věnuje pravidelně a důsledně, rozkřikne se to a klientela přestane vystupovat tak ofenzivně. Tady vyhrává ten, kdo déle vystačí s dechem.

Avšak při stále větším pracovním vytížení a zároveň snižování personálního stavu je prakticky nemožné věnovat takovým problémům pořád dokola dostatek času. Jakmile ovšem upřeme pozornost na důležitější věci, vzplane starý konflikt během velmi krátké doby znovu - a opět musíme začít důsledně zasahovat. Je to nikdy nekončící problém, neustálý koloběh, jedna jediná velká mrzutost.

Tvrdí tresty, například 500 eur za trvalé porušování parkovacích předpisů, by zřejmě byly účinné. Takové postihy však (prozatím) neexistují, takže pachatel za pořád svévolně způsobované náklady na výjezdy pokaždé vyvázne příliš lacino. Proto si dnes už počínám nelítostně, nezůstávám jen u ústních napomenutí, ale nechávám při opakování tohoto přestupku příslušná auta důsledně odtažovat, abych dala jednoznačně najevo, že přes tohle už "vlak nepojede". Zhruba 200 eur "extra" za odtažení totiž už mnohé pachatele přece jen zabolí. Úspěšnost takových důsledných zákroků mi dává za pravdu - ačkoli jen tak dlouho, dokud zase nezačneme tuhle agendu zanedbávat kvůli jiným úkolům.

Jako laik a outsider si nejspíš pomyslíte, že jsem přívrženkyň nadměrné tvrdosti. No tak ať si parkují trochu po svém, o co vlastně jde? Nesprávné parkování je skutečně můj nejmenší problém. Ani pravidelně způsobovaný dopravní chaos mi nezpůsobuje bezesné noci. Starosti mi spíš dělá to, co za uvedeným jevem vězí a co v popsaných příkladech zatím snad rezonovalo jen náznakově.

Hranice mezi prostě jen psychicky vyčerpávajícími konflikty, kterým by se člověk nakonec klidně mohl zasmát, a pohrdáním zákony a představami o morálce je bohužel plynulá. Nejde jenom o zouvání a nesprávné parkování, tady máme co činit s nepřetržitými provokacemi a projevy neúcty, při nichž se jako vysvětlení vystrkují do popředí emoce a temperament. Ty však nic nevysvětlují, protože představují jen způsob, jakým se problém vyjadřuje, prezentuje. S oblibou se to však staví právě takhle, aby se odvrátila pozornost od skutečného jádra celého fenoménu.

Východisko, které se ke zmíněnému jádru už přibližuje trochu víc, je velmi často citovaná "čest". To, co se za ctí skrývá, lze jen obtížně uchopit. Ale právě takhle je to zcela záměrné. Často se říká, že kdo nepochází z téže kultury, nemůže to pochopit - jako by to bylo příliš náročné na náš intelekt nebo jako by šlo o genetický problém. V mých očích hraje tento pseudoargument cti ve většině případů zkrátka jen zástupnou roli, aby se tak zastřely skutečné důvody, za které by bylo zřejmě nutné obávat se právních důsledků nebo přinejmenším

nedůsledností. "Kulturní karta" je jako žolík, který lze vytáhnout, pokud se někomu nechce osobně skládat účty - a dokonce i ve třetí generaci pořád stejně úspěšně jako první den.

Jediný nesprávný pohled - a člověk rázem ztratil tvář. Jiná osoba ho ponižovala a zostuzovala. To, zda a co ten druhý udělal, není vždy rozhodující. Tady jde o záchranu vlastní - a rodinné - cti. A to lze napravit jedinečně pomocí odplaty.

Že teď dost přeháním? Bohužel ne. I po celých desetiletích uprostřed západního světa zůstávají představy praotců (méně už prametek) posvátné, a tudíž nedotknutelné. Zkoumavě se na ně vyptávat není dobrý nápad, to přináší jen mrzutosti. Domnívám se, že by diskriminace nebo znevýhodňování na základě původu měly být stejně vzácným úkazem jako nezpochybnitelná ochrana kulturních obyčejů. Po tak dlouhé době už zkrátka nelze akceptovat stále tytéž argumenty. A už vůbec ne, jestliže při vysvětlování konfliktů pořád dokola narážíme na tytéž důvody. Například v rodinách.